

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

LA QÜESTIO ES PASSAR TEMPS

Una decidida indecisió

Quan les coses es surten de llur camí natural, fa de mal dir on poden arribar. Després de la transgressió comesa pel Tribunal de Garanties Constitucionals jutjant el recurs presentat pel govern de la República contra la llei de contractes de conreus promulgada per la Generalitat amb una sentència, no tan solament injusta pel que es referia a la qüestió de fons, sinó extralimitant-se en les atribucions que donava al Tribunal de Garanties, ja que no es limitava a sentenciar el recurs, sinó que pretenia

tan lleuger haurà de travessar el temps de les vacances duent a coll el problema més feixuc que s'ha plantejat fins ara la República.

Encara més estrany; sembla que la Lliga no podrà votar aquesta confiança. El joc de les dretes espanyoles no és el joc del senyor Ventosa i Cambó. No poden contribuir a deixar enlaire una qüestió que cada dia els rosega un tros de partit. La Lliga, en ple camí d'arronçada, amagarà el cap, diuen, sota l'ala de l'abstenció. Ves per on els

El govern Samper

legislar, negant competència a la regió autònoma per a fer cap llei sobre matèria de contractes entre patrons i obrers del camp, després d'aquest abus, les coses han seguit endavant com Déu ha volgut. La Generalitat s'ha vist obligada a vetllar, per damunt de tot, sobre el prestigi de l'Estatut i la llibertat de Catalunya; el govern de Madrid s'ha trobat sense autoritat moral per a pendre determinades mesures en defensa d'un acord que els seus amics al Tribunal de Garanties ja jutjaren amb llur vot contrari; la Lliga, promotora del conflicte sense imaginar-se ni de molt les conseqüències que, fins per a ella mateixa, podria tenir, no sap què fer per no veure-s'hi engolida i anul·lada com a partit català, etc., etc.

Els mateixos monàrquics madrilenys, que poden veure-ho amb ulls optimistes, per tal com el conflicte present afebleix la República, no acaben d'estar satisfets perquè no veuen la manera hàbil de gaudir-se'n, després de les manifestacions de les esquerres espanyoles al costat de Catalunya i de la República. Podem dir sense por d'equivocar-nos que si haguessin pogut sospitar la meitat només del que seguiria, cap dels promotors d'aquest bullit no hi hauria posat les seves mans pecadores.

I els dies han passat l'un darrera l'altre, devorant les diverses solucions que hom ha intentat de donar al problema. Solució, només en tindria una: la dimissió del govern Samper.

Aquesta solució, i no cap altra, és la que s'ha acudit a tothom, menys, naturalment, pel que sembla, als components del govern en tan mal pas posat.

Però, qui, dintre els partits que poden formar govern al Parlament actual, voldria encarregar-se d'una successió tan complicada?

Una paradoxa més en aquest pas, ja tot ell paradoxal, és que molts consideren sagrada la permanència del senyor Samper al poder, perquè el voldrien per treure la cara allà on ells no gosen plantar-la. I, a la vegada, amb llurs negatives, ho fan tot perquè el govern caigui. Per exemple, preparar el fracàs de la famosa «fórmula» demanant poders extraordinaris.

Però en veure el mal que s'havien fet, aquests mateixos elements han reulat. I, per a major extravagància, el senyor Samper tancarà les Corts proveint d'un vot de confiança net i pelat; i amb aquest equipatge

mateixos que embarcaren el senyor Samper ara li neguen un cop de salvació en el naufragi!

També és probable — escrivim aquestes ratlles el dia 4 — que el senyor Maura, coautor d'una traveta contra el Govern, acabi votant la confiança. Un resultat de les posicions intermèdies és d'obligar els que les adopten a contradir-se tot sovint.

I el plet de la llei de contractes de conreus? I Catalunya? Ah! Tota la gran polseguera que s'ha armat al voltant aconsegueix escamotejar el problema centric. L'opinió, se'n va per les branques. El desig íntim de tothom, a Madrid, és deixar les coses enlaire fins passat l'estiu. Si no hi hagués una impossibilitat moral, diríem que es volen deixar fins a mai més.

L'única cosa certa és que les coses s'han sortit, com diem a l'inici, de llur camí de cada dia. Aniran allà on puguin: la ciència de la previsió pot fallar tan sovint com vulgueu. Només l'experiència pot afirmar dos resultats adquirits: que a Madrid no tenen cap ganes de violències, perquè no poden. I que, dins el desori general, a Catalunya no hem perdut el cap; hi ha un poble que es desperta i s'estructura, lluny de les boires i les disputes dels professionals de la política. I aquest poble és tota la força de Catalunya, i el que ens fa respectables, amables i, si calgués, temibles.

De Dijous — a Dijous

Tantes terrasses com existeixen a Barcelona i no en trobareu cap de ben bé igual, ni per la seva estructura, ni pel posat de la concurrència que les freqüenta.

Hi ha terrasses blanques, reunides de famílies benestants que, a l'estiu, xifren llur felicitat en una orxata a la valenciana o una copa París, entre dues llums, lloc d'exhibició de les noies casadores amb paoles enormes i els braços nus; hi ha terrasses virolades on els llavis femenins que xarrupen els cocktails són molt més pujats de to i bescanvien sovint la canyetla pel broquet de vori; hi ha terrasses agabelladores de grans masses ciutadanes que, més que lliurar-se a les llibacions estivals, sembla que assisteixin a un miting o a una convenció.

Les terrasses més simpàtiques són, sens dubte, les de caire internacional, instal·lades a la vorera dels hotels. Tot i trobant-vos a la vostra urbs, sembla que us hàgiu evadit una mica vers una altra esfera i, en aquesta mutació, us acompanyen les incitacions dels sentits i la mental complaença a l'aventura.

Un amic ens donava a gustar suara el tast d'una petita facècia:

Del brec de l'hotel acabava de baixar una dona excepcional i, darrera d'ella, dues malletes amb l'aspecte d'haver-se les tingudes amb les principals platges de moda i les cruïses elegants.

—Carai, i baixa sola — observà l'amic.

I recordant-se de Paul Morand, es teixí una fantasia amb fils d'or i atzur. Els músics negres no eren lluny, i el nostre home pogué completar, a meravella, el seu panorama interior.

Familiaritzada amb la vida d'hotel, l'estrangera no s'entretingué massa a les habitacions. Just el temps de pendre un bany, i hom col·locà al vellador pròxim al client encuriosit una copa d'un líquid jade, dins la qual nedava una oliva. La nou-vinguda ocupà el lloc amb una gràcia gens fingida, anà absorbint l'aperitiu i, entre xuclada i xuclada, absorbia també l'esguard del veí.

Sota la cadira de la dona bellíssima hi havia un targeter que havia caigut evidentment del moneder d'ella. Seria tan prohibit que no gosaria recollir-lo i lliurar-lo a la dama? Bah, cal ésser galant. I, d'un gest, potser un xic gauche, realitzà el seu pensament.

I en nasqué la conversa. Ah, l'amic s'endinsava en el més somniós dels móns! Els dos cursos de francès a l'acadèmia rebien ara el seu premi definitiu.

Ella continuava considerant el tendre minyó amb inequívoca benevolència i li somreia a cada encreua. Dintre el marc de les seves coneixences hi mancava, realment, aquest tipus mig tímid, mig agosarat. I, àvida de la seva paraula, el convidà a dinar. Amb quina rapidesa s'escolaren les dues hores!

—Ces poires sont très «verdes»... — insinuava ell.

—Comment? Vertes, vertes... — corregia ella.

En ésser a la pinya amb kirsch, el cap del comensal era una bala de vidre botent damunt les estovalles. No tenia esma d'exigir res més de l'hostessa magnànima, i es premia els polsos per tal de constatar si era ell, verament, el que seia davant l'estrangera i li parlava. La «charreuse» afermà, però, el desig, i l'amic sortís balbucejant atropelladament tres o quatre mots gravids de malícia.

Un silenci colpidor fou tota la resposta. Però, a la fi, sense pujar l'escala cromàtica de la seva veu, i més aviat a manera de carícia, la dama digué:

—Main non, mon ami; vous vous trompez! Je ne fais qu'attendre agréablement mon mari, qui viendra me rejoindre ce soir...

I, allargant el braç, ella li oferí el capciró rosat dels dits per tota recompensa. — S.

Any VI. Núm. 283 - Barcelona, dijous, 5 de juliol de 1934

El Govern es troba en un carreró sense sortida. Que es vagi escoltant la Lliga!

MIRADOR INDISCRET

Grecs contra romans

L'abundant polític figuerenc senyor Puig Pujades té la noble ambició que la capital de l'Alt Empordà, Figueres, esdevingui una gran ciutat. En honor a la veritat, cal fer constar que l'impuls de la ciutat, sota el seu guiatge, és ben remarcable i Figueres té un encant que reconeix tothom.

Però el senyor Puig Pujades, malauradament, és un polític romàntic que té falleres estranyes. I en el seu desig de fer gran Figueres, somia projectes grandiosos. Així ell voldria que, en la nova divisió comarcal catalana, Figueres fos la capital d'una supercomarca que compendria la Garrotxa i l'Alt Empordà.

L'altre dia, el senyor Puig Pujades explicava aquest projecte al diputat Dot-Arxé, al qual, com a bon olotí, no li plau gaire l'imperialisme figuerenc.

—I per què no feu una cosa? — va dir Dot-Arxé. — Per què no adjunteu l'Alt i el Baix Empordà?

—Oh, no pot ésser — va respondre Puig Pujades. — No ens podem entendre. Nosaltres som grecs i ells són romans!

Quants anys deu tenir?

Raquel Meller torna a ésser a Barcelona.

Amb aquest motiu, està de moda la pregunta que, enduts per un costum que no sabem justificar ni lloar, els barcelonins es fan cada vegada que ens visita una artista la popularitat de la qual no data precisament de l'any que som, ni de l'anterior, ni de l'altre...

—Quants anys deu tenir?

Tractant-se d'anys i d'una senyora, la resposta resulta tan indiscreta, i sempre més insegura, que la pregunta.

Ens hem resistit, per tant, a reproduir aquesta acta del naixement, que ens ha tramés un amic, de Francisca Marqués López, de Tarazona, que són els veritables noms i cognoms i la població d'origen, segons s'assegura, de Raquel Meller.

Però la majoria de persones a les quals hem sentit opinar sobre l'edat de la creadora del Relicario, tenen el mal gust d'atribuir-li més anys dels que realment compta la senyora Francisca Marqués López.

Per això nosaltres ens atrevim a fer públic aquest document, pecat en el qual no hauríem caigut si les opinions alludides haguessin estat favorables a l'esmentada senyora.

D'altra banda, no creiem que l'edat envellís artísticament una artista quan és en realitat una artista. No oblideu que el retorn al 1900 s'imposa avui arreu del món, tant al teatre, com al music-hall, com al cinema; que artistes com Cassive, Cléo de Mérode i Mayol estan altra volta en ple èxit, i que dues sexagenàries, Cécile Sorel i Missin-guet, són les vedettes indiscutibles dels dos espectacles més cars de París.

«Vagin-se'n sense acomiadar-se»

El Cap de Cerimonial de l'Ajuntament, senyor Ribé, està escrivint, segons hem sentit a dir, les seves Memòries.

Les esperem amb delit.

El senyor Ribé ha recollit anècdotes interessants i ha vist moltes coses. Com que és un home d'esperit, la lectura dels seus records no ha de desagradar-nos.

Una mostra de l'agudesia del senyor Ribé la tenim en la frase amb què va acomiadar darrerament de la Casa de la Ciutat els co-

ristes gallecs de Cantigas d'a Terra que volien de totes passades saludar, abans de marxar, l'alcalde, en aquells moments ocu-padíssim.

—No els pot rebre. Millor dit, i aquesta és la veritat: no els vol rebre. No els vol rebre perquè vol tenir-los presents en el seu cor, i un comiat li trencaria ara aquesta il·lusió...

Els gallecs se n'anaren contents a més no poder.

Els prohibits, al mig del carrer

Grups, a la Rambla, entre el Poliorama i el Quiosc Bergé. Què passa? Total, res: a l'aparador del Tupinamba, mogut per un mecanisme, un orangutan tira una pilota argentada al doble disc que fa rodar un altre orangutan. Aquest disc té sis compartiments, cada un pintat d'un color diferent, i la pilota cau en un o altre, sense seguir, sembla, cap llei, sinó l'atzar.

Tot d'una, uns agents de l'autoritat s'emporten uns quants badoocs.

Eren jugadors empedernits, que ja havien trobat un sistema de jugar a una mena de ruleta, apostant sobre els colors del disc, i ja feia alguns dies que jugaven als prohibits al mig del carrer.

Epopeia barata

A la junta del Consorci del Port franc hi ha dos vocals obrers, un de castellà i un

de català. Aquest darrer, en la darrera reunió, va alçar-se a protestar que les convocatòries impreses encara diguin, en aquests temps de laicismo oficial, *Dios guarde a V. muchos años*.

—Perquè, senyors—va argumentar—, trobo que s'hauria de suprimir aquest formalisme, impròpi de l'epopeia que vivim actualment...

No s'admeten rectificacions

En ocórrer fa alguns dies l'atracament frustrat del carrer del Vidre, el periodista Antoni del Cerro, reporter volant de l'Agència Havas, va afanyar-se a telefonar la notícia al nostre company Joan Tomàs, encarregat de transmetre-la.

—Hi ha un atracador mort; es diu Altir-miras.

Una hora després li tornava a telefonar: —Aquell atracador no és mort; només ha resultat ferit.

—Planxa! — féu En Tomàs. — Ja l'he donat com a mort a París. Si comencem a anar amb rectificacions, perdrem el crèdit. De moment, no direm res.

L'endemà, En Cerro, tot content, telefonà de nou al nostre company:

—L'Altir-miras ha mort. Estem salvats!

Les comparacions són odioses

El festival de música i dansa organitzat per la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona en honor del VIII Congrés de Metges i Bibles de Llengua Catalana, i celebrat al Teatre Grec de Montjuïc, que consistí en la repetició de la festa de final de curs de la Residència Internacional de Senyoretas Estudiantes, assolí un èxit remarcable.

Tant la visió retrospectiva de la dansa a Europa fins a l'Edat mitjana, com la dansa a l'antiga Grècia i l'aportació, per part de la Banda Municipal, de Mendelssohn i Respighi, creà dins el Teatre Grec, del Parc de Montjuïc, un tal món de meravella, valorat per les màgiques llums de Carles Buigas, que el públic es desfeia en elogis i trobà massa curtes les tres hores grasses d'espectacle.

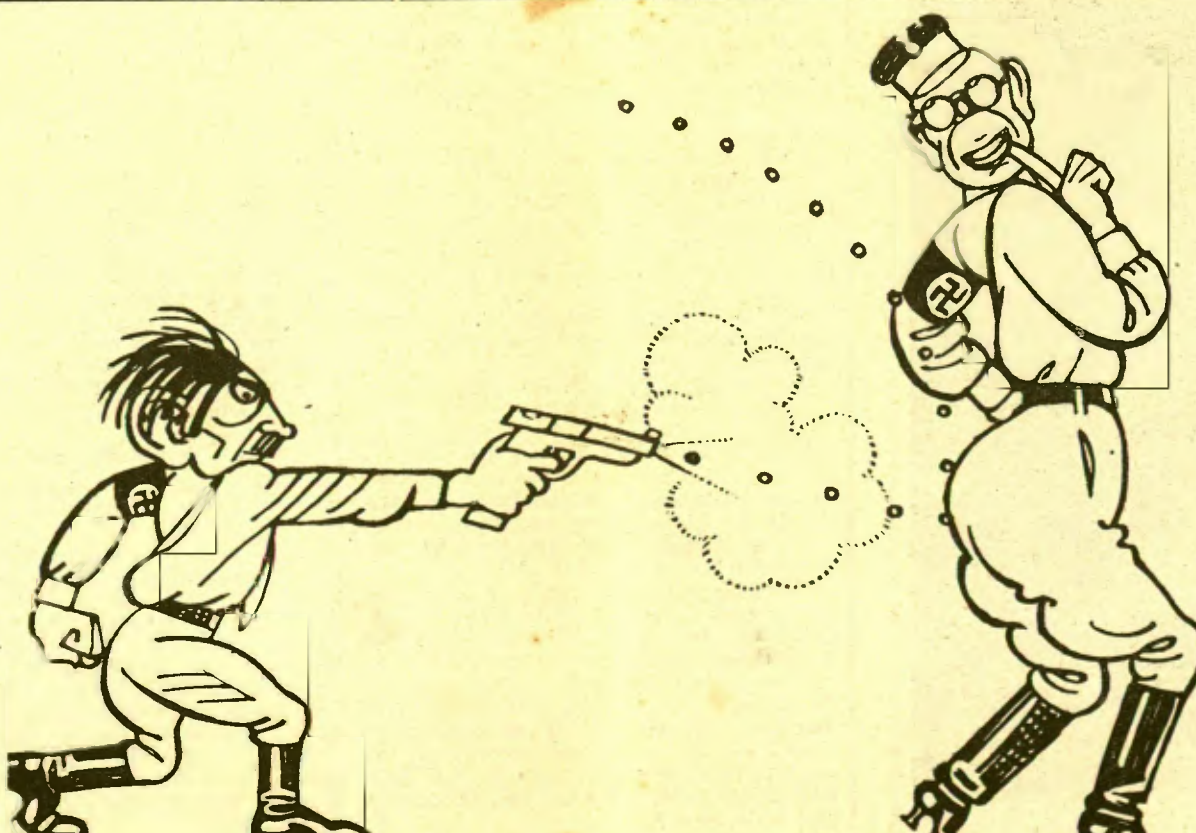
En baixar pel carrer de Lleida, un jove tot bufat, volent palesar, davant els seus futurs sogres, la seva erudició, deia sentenciosament:

—La bona música és eterna; com més la sentiu, més us plau: com *La Princesa del Dòlar*...

No es pot pas ésser un Frègoli!

El tros d'amfiteatre reservat a les autoritats i als congressistes, feia goig de debò. Les metgeses en vestit llarg i els metges en smoking, semblava que us trobéssiu a la funció inaugural del Liceu.

Tot d'una, però, cridà poderosament l'atenció la desfilita d'un frac que s'inclinava davant la presidència de la festa. El projector, oportú, ens descobrí que l'abillat amb

ELS NAZIS

—Arri allà! Sou uns cràpules i uns sodomites!
—Però som uns cràpules i uns sodomites aris.

A la pàg. 2: "Cherchez la femme". Josep Ros i Carrasco, estafador excepcional, per J. M. Xicota.

A la pàg. 3: Un català il·lustre. Antoni de Gimbernat, per J. C. - Sota la creu gammada. Esdeveniments a Alemanya, per Tiggis.

A la pàg. 7: La reforma del Palau Moya, per Màrius Gifreda.

"CHERCHEZ LA FEMME"

Josep Ros i Carrasco, estafador excepcional

tal indumentària era el doctor August Pi i Sunyer.

Com sigui que algú li observés l'efecte rar d'aquella peça a l'aire lliure, l'il·lustre doctor replicà:

—Som o no som al teatre?

Llicències

En una penya del Cercle Artístic s'armà una discussió arran del nomenament de fill predilecte de Sitges al doctor Josep Roig i Raventós, doblat de novellista pudibund, que no ha triat mai aquella vila per escenari.

—Vaja, un poble que no ha fet res per tal d'honorar Miquel Utrillo ni Mas i Fontdevila i que deixa passar desaparebuda, dintre el seu clos, la glòria de Joaquim Sunyer... —No crideu massa alt, que es pensaran que és enveja entre gent de professió diversa!

—Doncs que els metges facin de metge i no es fiquin a pintors ni a literats, que la ciència hi guanyarà!

—Ho deuen fer per distracció...

—Es clar, home, de la mateixa manera que les col·legiales cursen assignatures d'adorno!

Qüestió de noms...

A la penya susdita es contà una anècdota eloqüent sobre els preliminars del nomenament de referència:

La Comissió que anà a visitar el metge Roig per tal de comunicar-li la decisió consistorial, sembla que es trobà una mica desairada.

—Tenim l'honor de participar-vos que l'Ajuntament de Sitges ha acordat nomenar-vos fill predilecte...

—A mi? Deu ésser al meu germà!

L'Emerencià Roig i Raventós és autor d'una pila de treballs sobre la marina mercant de Sitges i els temps de l'avior d'aquella vila, recollits en volums, i que el podrien fer digne de la predilecció dels seus covilantans, però... té mala premsa.

La pintura, l'ortografia i la clientela

A l'exposició-concurs de cartells «Pro Infància que es celebra a les Galeries Laietanes, hom ha pogut veure, al costat del cartell honorat amb el primer premi, dos o tres rètols indicant «ATCESIT».

Com sigui que es fes observar al popular Salvador la grafia errònia, replicà:

—La meua obligació no és vigilar els rètols, sinó les teles i, més que les teles, els clients!

Una confusió

Fa cosa d'un parell de setmanes, al teatre Zorrilla, de Badalona, fou celebrat un festival organitzat per l'Associació de la Premsa de l'esmentada ciutat. El programa deia així, un nom sota de l'altre: «Samuel, Raquel Meller, Margarida Xirgu, Enric Borràs».

Quant als tres darrers noms, no hi ha res a dir. Però aquest «Samuel», qui era? Un excèntric per l'estil de Ramper, un chansonnier com l'Alady?

No. «Samuel» no era cap artista, sinó senzillament el nom d'una obra teatral.

Navarro i Costabella, l'autor d'aquesta obra, va disgustar-se per la confusió, que féu que el seu nom no aparegués al costat del de Raquel Meller. Tanta il·lusió com això li hauria fet!

Unitat espiritual

El programa del festival de l'Associació de la Premsa de Badalona era tan exquisit com eclèctic. Ultra l'obra teatral premiada en el concurs de l'Ateneu Igualadí (que és un Premi Crexells d'importància relativa) i els cuplets de la protagonista de *Violeta imperiales*, hi havia un recital de poemes a càrrec dels dos prou coneguts colossos catalans de l'escena castellana.

Els aplaudiments es prodigaren sorollosos, tant pel que es refereix a la part suggestiva del programa com per la unitat espiritual d'aquest. Unitat, sobretot, que es manifestà quan els ecos del *Relicario* s'enllaçaren amb els primers versos de la coneguda balada del Ferrer de Tall.

Es possible que una exposició poc aprofundida de l'estafada comesa dissabte davant del Banc Hispano-Americà, encara que sigui basada en extrems materialment certs, contingui falles tan importants que deixi en l'aire la veritable naturalesa del delictiu.

No és permès al repòrter picat de la veritat històrica i de completa independència silenciar fets, documents i testimonis que posen al descobert com l'autor d'una audaç estafada és el subjecte més feble del nostre temps i un sentimental com una casa.

Es diu Josep Ros Carrasco. Provarem d'observar-lo bé...

L'ESTUDIANT

El veiérem per primera vegada l'octubre de l'any 1929, assegut sobre els bancs roigs de vellut il·lustrats, allà on el degà de la dictadura, Dr. Gómez del Campillo, explicava la seva càtedra de Dret Canònic.

Ros aleshores tenia un gran predicament entre els estudiants.

En aquella època estava lliurat de ple a les muses. Unes muses fàcils, que no li compliquessin massa l'existència, perquè d'això no n'era gaire amic, i alhora nocturnes. Tenia una rara fluïdesa en la versificació i repartia còpiats a màquina els seus versos entre amics, versos que o bé eren terriblement malencònics:

*Indicios de alba nieve cubrieron la llanura;
Buscaba la amargura un alma en quien vivir
Recuerdos y añoranzas...*

o inspirats en ambients canals:

*Erase una casa de positiñ
del chulo Chamberí...*

D'aquella època són també les lletres d'uns tancos ploricons...

Aquell curs però no li fou gaire favorable, i començà la seva mala estrella. El doctor Campillo, no gens sensible a sentimentalismes i a la vida bohèmia, no sols no va aprovar-lo, sinó que va riure's d'ell mentre l'examinava.

—Usted acaba de echar a perder mi carrera!—va dir-li Ros mentre el sacsejava pels patis de la Facultat.

LA PRIMERA AVENTURA

L'ex-estudiant Josep Ros un dia va dir:

—La setmana que ve m'en vaig a França. Fou cosa fàcil. Va recollir vint pessetes i amb aquesta quantitat passà la frontera.

A Perpinyà treballà a la gare i a Toulouse va vestir l'uniforme de cambrer.

Aviat va tornar.

—En ocho meses de trabajo he recogido una porrada de francos. Ahora, a hacer el servicio militar se ha dicho y a ocuparme en algún negocio.

El negoci però va reduir-se a fer de corredor de llibres. Treballava per la casa Espasa-Calpe i fins i tot semblava que, degut a les seves nombrosíssimes coneixences, guanyava bastanta moneda. Tants diners ell no els havia vist mai; per això va començar a pensar amb casar-se.

—Tener una casa decente!—deia.

La veritable raó de les seves cabòries era que havia conegut, no feia gaire, una noia d'uns divuit anys, a la qual no abandonava ni un sol instant. La xicota era filla d'un vell militar i semblava que el militar no es deixava impressionar gran cosa per les protestes del pretendent de la seva filla. Amb tot, Ros no l'abandonà i anaven plegats tot el dia. Per això el negoci dels llibres començà a flaquejar i sovintejaren les cares llargues.

—¿Por qué no nos fuéramos?—es van dir, naturalment.

França els oferia una prometença magnífica, un vast camp d'operacions, i més concretament Toulouse, una plaça de cambrer en un bar de suburbi. Calia, doncs, no perdre l'ocasió i no la desaproveïaren.

S'installaren a Toulouse. Ros era feliç. Treballava com un desesperat i moltes ve-

gades en les feines més inversemblants: operari en una fàbrica de mitges de seda, escrivint en una casa exportadora...

Un dia va arribar en el qual la seva amant va anunciar-li que es trobava en estat de gravidesa. El problema es complicà, perquè ella no volia de cap de les maneres que l'infantament la sorprenés a l'exili.

—Quiero ir a casa de mi madre—afirmà.

Tornaren. Primer ella sola i més tard ell, que es quedà a Toulouse per a completar uns milers de francs.

El lloc del fet

—Traigo el dinero justo para casarme—deia en arribar a Barcelona.

Però no fou així. Primer es produí l'infantament que el casori, car els pares de la noia van oposar-s'hi resolutament i no hi hagué manera de convèncer-los.

—¿Por qué habrás de tener sólo diez y nueve años!

—¿Y tú veinticuatro!

—¿Pero yo, con mis veinticuatro, soy mayor de edad, y tú no!

Ros, negociant sempre, va pensar invertir els francs ja canviats en pessetes que encara li restaven. Va llogar un piset i hi col·locà quatre mobles. Pomposament l'anomenava *mi «garçonnière»*: «¡Iba a ahorrar mucho dinero!»

Mentrestant, però, havia descuidat la venda de llibres i aviat va trobar-se sense un ral i sense un pa a la post.

EL GRAN COP

Cal fer constar que Josep Ros i Carrasco era fill natural de Salvador Roig, que fins ara fa quatre anys, data en la qual fou expedientat, va manar la brigada d'Investigació criminal i la delegació de policia del port de Barcelona.

Josep Ros portava els dos cognoms de la seva mare i semblava que no sentia gaire simpatia pel seu pare. Fins que va tenir disset o divuit anys, Salvador Roig, que mai no va viure amb ells, els enviava una pensió. Més tard va deixar de fer-ho, i Ros i la seva mare visqueren del seu treball, fins que Ros, per les causes conegudes, va deixar de treballar amb continuïtat. Aleshores la seva mare va tornar a Cartagena, la seva terra natal.

Però anem ja als fets.

Dissabte passat, com cada matí, Josep anà a cercar Carme Pardo, la promesa, al seu domicili del carrer de Nàpols xamfrà Provença; l'havia d'acompanyar al Conservatori del Liceu.

—¿Traes las ciento veinticinco pesetas que te pedí?—va preguntar-li.

—Sólo he podido reunir sesenta...

—¿Ah! Pues tendrás que hacer algo. Ya sabes que el lunes tengo que examinarme y las preciso sin falta para pagar las matriculas.

Però d'on treure-les? Josep Ros, durant aquests darrers temps, va abusar excessivament del sablazo i ja no sabia a qui dirigir-se. Fent tots els esforços imaginables, de dues en dues pessetes i esgotant la llista de tots els coneguts que encara són susceptibles de donar-li quelcom, va poder ajuntar-ne seixanta...

—Tendrás que buscarlas sea como sea. Acuérdate de lo que yo una vez hice por ti...

Carme parla:

Sembla que li recorda que un estiu, en ocasió que Carme anà a passar una temporada a casa d'una parenta seva, Josep va traslladar-s'hi estatjant-se a l'hotel de la vila. Al cap de quatre o cinc dies, a Josep se li acabaren els diners.

—¿No te vayas todavía!—li digué Carme.

Per a ajudar-lo, Carme obrí la calaixera on la seva parenta guardava els diners i n'extragué tres-centes pessetes. Escampà la roba dels calaixos per l'habitació i tombà algun moble. Finalment, deixà oberta una finestra: havien entrat lladres!

—¿Si yo cometiera cualquier barbaridad, ¿me querías como ahora?—li preguntà Josep com il·luminat.

—¿Por qué no, si lo hicieras por mí?

—¿Te casarías conmigo?

—¿Sí.

Josep deixà Carme davant del Liceu a les onze i deu minuts. A dos quarts d'una, en sortir ella de classe, li donà, a la porta mateix del Liceu, 38,00 pessetes.

El ja delinqüent va explicar a la seva promesa:

En deixar-la havia seguit el primer cobrador que va trobar, sense saber ben bé què havia de fer. No portava tampoc cap arma a la butxaca.

El dependent seguit entrà a una casa de comerç; com que no sortí de seguida, Ros en seguí un altre. Tampoc no reeixí a fer-li res. Buscant el que necessitava, travessà la Plaça de Catalunya i entrà al Banc Hispano-Americà, del carrer de Fontanella. Què faria, però?

Ros tingué una pensada genial i immediatament la posà en pràctica. Es donà a conèixer com a confident a sou del Cap de Serveis de la Comissaria als dos agents de seguretat que hi havia a la porta i els anuncià que immediatament els «marcaria» un estafador que acabava de «treballar».

—Quin èxit anem a tenir!—degueren dir-se els agents.

Mentrestant, Ros trià la víctima. La va veure com cobrava molts bitllets i se'n posava curosament a l'interior de l'americana i com sortia del Banc.

—Este!—va dir.

Els agents se li tiren a sobre i l'emmanillen.

—¿Ven ustedes?—digué Ros extraient la cartera de la butxaca de l'americana del senyor Serrano Llorente.

Els dos policies, de tan atabalats com estaven amb l'èxit que acabaven d'assolir, ni s'adonaren del petit detall que Ros, en lloc de tornar la cartera al seu lloc, se l'havia posada a la seva butxaca.

Bé prou la víctima es dolia que tot allò era una confusió.

—Error?—li responien els guàrdies.

A la Comissaria li ho explicaren.

Via Laietana avall, entraren a la Comissaria tots plegats. Ros va avançar-se:

—Pasen al despacho del Jefe de Servicios.

Ell però cuità a sortir de la casa per una altra porta.

EL FET FOU CELEBRAT

A la tarda, Josep i Carme sortiren plegats. Anaren al «Bosque de Palermo», on destaparen una ampolla de xampany. S'estimaren; foren feliços. Prop de les set, en sentir cridar els diaris del vespre, compraren *El Noticiero*. Tot llegint-lo, s'admiraren de la gesta de la qual acabaven d'ésser els protagonistes.

—Mañana tengo todo preparado, que saldremos para Francia.

Josep va acompanyar Carme al seu domicili. Ell, tot sol, donà unes quantes voltes per la ciutat en tramvia, i avorrit, decidí anar-se'n a dormir a casa d'una tia seva. Sense sopar es posà al lli...

A dos quarts de sis del matí la policia trucava a un dels pisos alts del núm. 83 del carrer Nou de la Rambla.

—La policia!

La tia de Ros, sorpresa, obrí la porta i acompanyà els agents a la cambra on dormia el seu nebot. L'agent que comanava la força li donà dos cops al pit:

—Aixeca't!

—...—

—On són els diners?

—Aquí en tinc uns quants; els altres...

—On són?

—Els he donats a la promesa...

La policia anà tot seguit a cercar-la. Carme va donar els diners, tot i que en un anterior escorcoll va negar saber res del fet.

Baixant l'escala Ros preguntà a l'agent:

—¿Tendré por mucho tiempo?

UN ÈXIT POLICÍAC

La forma amb què el Cap de Serveis de la Comissaria General concebé el servei i com ordenà al seu secretari la pràctica de la detenció de Ros, han estat ja reportades per la premsa diària. Només cal afegir l'enorme sorpresa que la nova va causar als funcionaris de la casa, gairebé tots antics amics del pare de Ros.

El que més però costava de comprendre, era com un xicot de la vivor de Ros no havia sabut fugir a temps. El Cap de Serveis li ho va preguntar.

—Per mi, que tinc passaport i els documents en regla, fugir era cosa fàcil! Però he hagut d'esperar-la a ella, car tenia que no s'atrevís tota sola, amb la nena, a passar la frontera.

Ros va donar des del primer moment mostres d'un gran abatiment, però en saber que Carme es desentenía d'ell va quedar materialment desfet. Els que el van veure aleshores no podem capir com un home que acabava de cometre una malifeta amb una intel·ligència i una sang freda admirables, hagués pogut decaure d'una manera tan extraordinària en poques hores. Potser admirant-se d'una cosa i compadit per l'altra, a la víctima del robatori va escapar-se-li de dir:

—Més m'estimaria que no l'haguessin hagut!

ACABAMENT

Amb aquestes ratlles donem per acabada la ressenya d'un robatori model·lic. El seu autor ha estat hagut i sofrirà el pes de la llei. És un home polit, extremadament correcte i educat i al qual coneix mig Barcelona. L'amic Carles Sentís em deia ahir que dijous Ros va saludar-lo per la Rambla i que acabà demanant-li diners; jo mateix, dimarts o dimecres vaig trobar-lo en un tramvia de la línia 21; es dirigia, segons em va dir, al Jutjat municipal de Gràcia per enllestir uns papers: es casava dilluns vinent.

Un amic em deia, recordant les antigues habilitats de Josep Ros:

—Dissabte, Ros va escriure el seu darrer tango.

JOSEP MARIA XICOTA

LAPERITIV

Hipopòtams i girafes. — Des d'aquesta taula del nostre aperitiu per la qual han volat tants records de persones i de bèsties, i on hem dit, gairebé sempre amb sinceritat, allò que sentíem a l'amic que se n'anava definitivament al país de les ombres, o al que arribava amb un trofeu qual·sevol·la a la mà, o feia simplement una cabriola, o un gest romàntic, o engegava un cop de puny d'audàcia a la rosa dels vents; des de la taula del nostre aperitiu, on procurem no estar-nos de res i on conservem des dels rosegons d'un àpat prehistòric al fum de la pistola del darrer gangster, avui, a la nostra manera, procurarem donar la benvinguda als hipopòtams i a les girafes que acaben de domiciliar-se en el nostre parc zoològic.

I confesso francament que poques vegades hem trobat en aquest aperitiu un ésser vinent que tingué més dret al nostre comentari i a la nostra simpatia que aquestes dues parelles de bèsties africanes, models de matrimoni, tant per la figura, com pels costums, com per la fidelitat que es guarden. Perquè es pot assegurar que tant la girafa mascle o la girafa femella, tenen avui dia a Barcelona una impossibilitat material de cometre adulteri amb un altre individu de la seva espècie, i el mateix es pot assegurar dels hipopòtams.

Aquestes dues espècies animals, d'una importància social tan antiga com la dels vells faraons, lligades a les més remotes cultures, tenen a Barcelona però tot un aire de modernitat i de darrera hora, que les fa creditors de l'ah! més espontani i admirat en la boca de les criatures que les van a visitar a corrua feta. Perquè essent aquests animals completament nous fins avui en el nostre parc zoològic, vénen a representar una prova palpable de totes les documentals africanes que hem vist al cinema en aquests darrers anys. Abans, pel ciutadà mitjà de Barcelona, per la criatura mitjana, una girafa i un hipopòtam eren éssers gairebé mitològics. Es clar que d'aquesta afirmació n'exclou els naturalistes i les persones que han corregut món amb una certa curiositat. I eren un ésser mitològic o fabulós per la immensa majoria de ciutadans, perquè aquestes bèsties només s'havien vist pintades en les aules, o en algun cromat de xocolata o en algun segell de correu, o en algun llibre amb estampes d'aquells que es donen com a premi. Les girafes i els hipopòtams, amb llur aspecte monstruós i extraordinari, restaven encarcerats en la pintura, i els grans i els petits no acabaven ben bé d'entendre com anaven ni com es bellugaven aquells animals, inventats probablement, ni podien tenir idees precises sobre llurs dimensions. Amb els films documentals de caeres i d'expedicions més o menys científiques, el públic nostre va poder veure tot el pa que hi donaven amb els morros exagerats d'un hipopòtam, i amb la llargada de coll i el caminar desguitarrat i olla de les girafes. Tothom pogué comprovar que allò no eren bèsties inventades, i pogué veure quina relació guardaven amb la vida i les lleis de la jungla.

I aquesta manera d'acostar a la imaginació, amb tot el realisme, les llunyanes zones tropicals amb les bèsties que s'hi belluguen, fent-les una cosa clara, comprensiva i sense cap misteri, és un producte d'aquests darrers temps i una de les glòries més importants del cinema.

Ara bé, amb la presència de les girafes i els hipopòtams al parc, aquella documental llunyana es torna familiar. Les bèsties, actors d'aquesta comèdia de màgia, perden el teló de fons, perden el seu escenari blanc i negre de les documentals del cinema, per adquirir un escenari inofensiu: l'escenari de la gàbia i del paisatge urbà barceloní; però els cossos vius, amb tot l'imprevist i la gràcia de les tonalitats del pel·l, de les dimensions fantàstiques, de la caiguda d'ulls i del misteri de les aixelles, ara dintre les gàbies del parc prenen un relleu enorme. El film documental encara tenia molts punts de somni, però ara els hipopòtams i les girafes, aclaparats, inundats materialment per les mirades del públic, són una realitat més entre les moltes realitats de Barcelona.

Perquè ara ve el problema de l'adaptació, aquella adaptació que moltes vegades no va poder aconseguir un governador civil, un delegat d'Hisenda o un catedràtic de la Universitat. Ara ve allò tan important que les girafes i els hipopòtams es sentin autènticament barcelonins, trobin en el clima del parc el seu clima natural, i en els ulls de les criatures el cel autèntic on puguin reposar els seus ulls enormes carregats de camàndules i d'ambicions que aniran perdent de mica en mica, fins a reduir-les al límit estricte d'allò que Barcelona pugui donar de si.

Ara, aquests animals que han vingut del Sudan voltant per Hamburg, no tenen altre remei que perdre el prestigi de la llibertat per col·laborar a la nostra obra com a ciutadans responsables. Probablement els posaran un nom o més d'un, i entre els noms que els posin sobreviurà aquell que respongui més a la realitat. No seran individus del gènere girafa o hipopòtam d'una manera més o menys vaga o més o menys científica, seran persones reals, amb nom i domicili i consideració, que jugaran un paper definitiu en molts pisos barcelonins i dintre el clima de les criatures, de les lides, dels pares de família, dels escèptics i dels desvagats.

Gràcies a la seva presència entre nosaltres, podran produir algun fruit d'imaginació o alguna explosió insospitada. Perquè els elefants, els lleons i els tigres ja són massa vistos, ja han ensenyat massa l'orella i en realitat ja no exciten ningú; en canvi, aquestes girafes i aquests hipopòtams tenen avui la fascinadora novetat de la desproporció i de l'exotisme.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

BANYS MONTGAT

Nou pisos acabats de construir en el seu edifici. Banyes per ampliació de l'establiment. Cada un, tres esplendides habitacions, menjador, cuina, safareig, galeria, W. C., aigua corrent, gas i electricitat, des de 600 a 800 pessetes any amb dret a bany. Visibles cada dia.

Per a més detalls: Passeig Duana, 4, a.n. 1.
Telèfon 18958 - BARCELONA

J. ROCA JOIER
HA INAUGURAT EL SEU
NOU ESTABLIMENT DEL
PASSEIG DE GRACIA 18

PER AQUEST MOTIU
RESTA TANCAT L'ANTIC
ESTABLIMENT DE LA
RAMBLA DEL CENTRE 33

UN CATALA IL·LUSTRE

Antoni de Gimbernat

Escaient-se aquest any el segon centenari de la naixença d'Antoni de Gimbernat i Arbós, els cirurgians catalans han volgut commemorar-lo d'una manera més eficaç que celebrant una cerimònia merament acadèmica en la qual algú llegís una biografia de l'home, compilada de qualsevol de les que corren. Això podríem fer-ho nosaltres, i tindríem l'excusa d'escriure un senzill article periodístic, sobre el qual no es pot ésser, sovint, gaire exigent.

Els cirurgians catalans, com deïem, volent que aquella commemoració fos més profitosa, havien convocat un concurs per a premiar la millor biografia de llur il·lustre antecessor. El jurat ha emès el seu veredict, els diaris n'han donat notícia, i és d'esperar que un dia o altre serà publicada l'obra guanyadora, junt amb les altres que han estat presentades a l'esmentat concurs, el qual comprenia diversos temes d'història de la cirurgia.

No sabríem sinó felicitar-nos de la iniciativa dels cirurgians catalans, com de tota altra de semblant que fomenti una mena d'estudis poc conreats entre nosaltres, entre altres raons, per manca d'estímul i de compensacions a l'esmerç de temps i de feina que demanen.

L'historiador que s'endinsí en l'estudi de la nostra història de les ciències pot fer, quin dubte hi ha, descobertes interessants, aquí on tant falta a fer i on manca en gran part aquell treball preliminar de documentació i aportació de materials que més endavant aprofiten els tractadistes generals o els bastidors de síntesis.

Tan patriotes com el que més en sigui, no tenim però la superstició patriòtica que ens faria considerar genis, o almenys dignes d'esment, tots els catalans que trobéssim. En veritat, en els dominis dels darrers Austries i dels primers Borbons, les ciències mèdiques havien arribat tan avall com vulguem. Les mal girbades obres de Chinchilla i Hernández Morejón — una mena de parada monogràfica dels Encants — prou citen metges i obres, però la gran majoria de vegades, uns i altres no són de cap vàlua, ni com a simple curiositat. Fer-ne massa cas ens faria caure en l'error d'aquell gran erudit Menéndez y Pelayo, que defensava l'existència de la ciència espanyola, va farcir l'obra d'aquest títol de paperetes bibliogràfiques de llibres i manuscrits de ciències positives que no s'hauria pas perdut res que no haguessin existit.

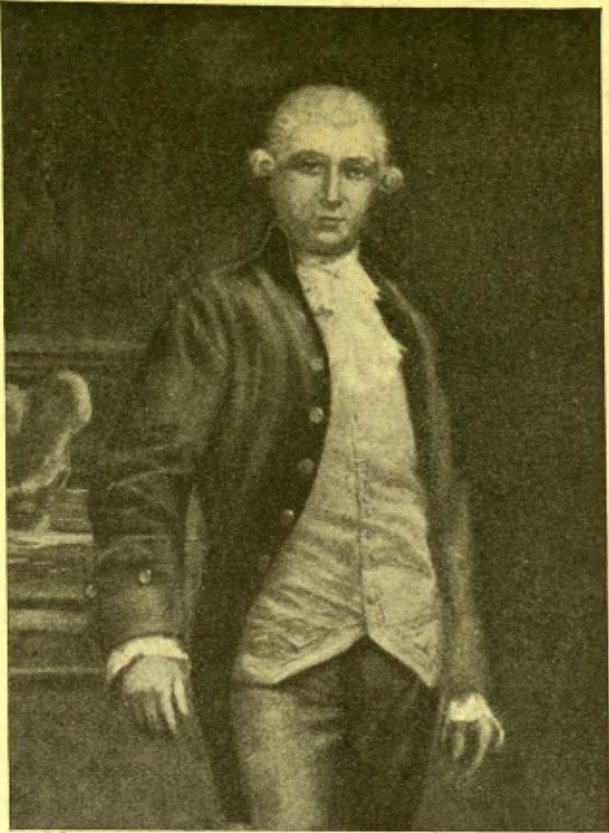
Fet i fet, la medicina havia arribat força avall, de Felip II a l'època de Virgili i de Gimbernat, i això per culpa dels mateixos metges, entretinguts en discussions retòriques i escolàstiques, barallant-se a cops de subtils i d'erudició inoportuna i pedant. Fins que Ferran VI i Carles III reorganitzaren l'ensenyament, els metges i cirurgians, mentre certifiquessin llur limpidesa de sang i sabessin de memòria les *Institutiones* de Mercado, ja podien exercir. I aquest Mercado, que segurament serví de model per al *Retrat de metge* del Greco (Museu del Prado), era un home que omplia pàgines senceres discutint si el conjunt de símptomes pertanyia a la forma substancial o només a l'accidental, o bé si la indicació subministrada per l'òrgan malalt és més essencial que la que es dedueix de l'essència de la mateixa malaltia.

Mentre els contemporanis i els successors de Mercado passaven així el temps, a la resta d'Europa eren posades unes bases de l'anatomia descriptiva i l'anatomia de textura — rudiment del que ara coneixem per histologia —, moltes de les quals encara s'aguanten.

Pels voltants del temps en què nasqué Gimbernat, Martín Martínez, en una *Anatomia completa del home*, es queixava que a Espanya no es feien disseccions i deia: *Acà la anatomia se cree por fe*. I Velasco i Villaverde, més tard del mateix segle XVIII, es planyien dels cirurgians, que a l'exèrcit i a la marina feien més estralls que el plom enemic, i als pobles igual: *De aquí la miseria de los Pueblos cortos, que... se veían en la precisión de tener por Médico, y Cirujano a un ignorante Barbero, cuya grossera impericia, ocasionando la horfandad en las familias, disminuía la población. De aquí, en fin, el deshonra de esta importantísima Arte, que por la obscura fortuna de los mu-*

chos, que sin talento la ejercian, por los bajos oficios en que se ocupaban, y por el ningún servicio importante, que hacían a la Patria, eran el objeto de los desprecios de todos.

L'estat deplorable en què es trobava, més encara que la medicina, la cirurgia, es posà en evidència a primers del segle XVIII. Sort hi hagué, aleshores, dels cirurgians dels exèrcits estrangers, molts dels quals calgué llogar: tan poca confiança inspiraven els del país!

Gimbernat, per Josep Teixidó

Ferran VI volgué arreglar-ho i, gràcies al marquès de la Ensenada, encarregà a un català, Pere Virgili, l'organització del Col·legi de Càdiz, en el qual estudià Gimbernat, i després la del de Barcelona, d'on fou professor el commemorat aquests dies, el qual, més tard, havia de rebre de Carles III l'encàrrec de crear el de Madrid.

Des d'una pragmàtica de 1617, de Felip III, els cirurgians estaven dividits en flatins o de toga i romancistes o de vestit curt. Els primers podien exercir a Barcelona mitjançant nous exàmens, amb cinc exàmens en ciutats sense Col·legi quirúrgic i amb dos en pobles petits; els segons s'ofrien un o dos exàmens segons la categoria de la població. Des del segle XIV fins a darrers del XVIII, s'agità la qüestió de l'estudi reunit de la medicina i de la cirurgia, s'afirmava pels cirurgians, i la de la separació d'ambdós estudis, defensada pels metges.

Gimbernat, que tenia un criteri clar i havia estudiat a l'estranger, era contrari a aquesta divisió d'estudis i fins defensava l'estudi de la física sublim (fisiologia); però ell mateix no havia de veure la reunió d'ambdus facultats fins al tard de la seva llarga vida.

Fou sobretot gràcies a aquests dos catalans, Virgili, fill de Vilallonga, i Gimbernat, fill de Cambrils, que la cirurgia passà de les mans dels barbers a les de cirurgians formats científicament.

Totes les biografies conegudes de Gimbernat, que han pres per base, directa o indirecta, la que escriu el seu fill Agustí, s'entretenen lloablement a remarcar els èxits operatoris de Gimbernat en l'operació de la cataracta; els instruments quirúrgics que inventà; els seus profunds coneixements d'anatomia descriptiva — era potser l'home del seu temps que més disseccions havia fet, — que han lligat el seu nom a la nomenclatura anatòmica; el seu procediment d'intervenció en l'hèrnia crural, estès per Europa gràcies al cirurgià escocès William Hunter, etc., etc. No negligem tampoc l'esment dels alts càrrecs oficials que ocupà, ni la seva tasca com a successor de Pere Virgili en l'organització dels estudis quirúrgics, que en el seu temps es pot dir que no existien en aquestes latituds.

Es sobretot aquesta tasca d'un home que sap i que — cosa més apreciable socialment — sap ensenyar la que potser més calia remarcar en aquestes pàgines.

J. C.

Mirant a fora

El animals de sang ària

«El ministre d'Agricultura del III Reich ha encarregat al professor Hiltzheimer, director del Museu Social de Berlín, que defineixi les races canines veritablement alemanyes.»

Aquesta notícia, publicada ja fa algun temps, ha servit de tema a l'escriptor rus Valentin Kataiev per a escriure una història en la qual el professor Hiltzheimer, després de complert l'encàrrec ministerial, es dedica a examinar les bèsties del Zoo de Berlín, a fi d'exterminar les que no siguin àries.

Fins una balena és condemnada, no per jueva, sinó per haver allotjat en el seu ventre, durant tres dies, un jueu tan considerable com el profeta Jonàs.

Un cop neta el jardí zoològic, el professor s'adona que un milicià nazi té una laqueta al coll.

—Què és això?

—Una xinxia, herr professor. He d'exterminar-la?

El professor s'enfurisma:

—Que no sabeu que per les venes d'aquest noble animal circula la més pura sang ària? Que li disposin la millor gàbia i que l'alimentin a compte de l'Estat!

El morrió

Viena és una gran productora d'historietes. Gairebé totes les historietes berlineses, ara que la presència de Hitler a la cancelleria del Reich ha proporcionat tema agraït, són fabricades a Viena. La darrera, per ara, és la següent:

Un dia, a Berlín, fa tanta calor, que una dona que va en tramvia treu el morrió d'un gossel que duu a la falda. El cobrador intervé per a remarcar que el reglament prohibeix que els gossos viatgin en tramvia sense morrió.

—Ja ho sé — diu la dona —, però li agrairé que dissimuli. No veu que la pobra bèstia s'ofega?

—Ho lamento, però el reglament és el reglament.

Aleshores, un altre passatger s'hi fica:

—Prou discutir, i pos-li el morrió de seguida. A veure si un gos ha d'ésser més considerat que les persones.

Anècdotes de Briand

Henri Béraud, el famós pamfletaire, conta algunes frases de Briand.

El que després havia d'ésser un personatge important de la política internacional, era un pobre diable que havia de viure de lliçons de francès. Un dia, un pare de família li demanava a quin preu eren les lliçons.

—En dono a quinze, deu i cinc francs. Però, amb la mà al cor, no us recomano les de cinc francs.

Briand havia anat a Londres a demanar nous sacrificis a Anglaterra. Una llarga corrua de sense feina desfilla davant de les finestres del ministeri on Lloyd George i ell discutien. Les víctimes de l'atur forçats desfilaven lentament, cantant, portant pancartes difícils de llegir per l'espessa boira.

—Mireu — gemegava Lloyd George —, Anglaterra és ben bé de plànyer!

Aleshores Briand, antic meneur socialista, avaluat als mitjans i a les manifestacions, digué simplement:

—Està ben muntat això!

Política i meteorologia

El Pathfinder, revista científica de Whashington, ha publicat un llarg i pacient estudi de les variacions de la temperatura en relació amb l'etiqueta política dels estadans de la Casa Blanca.

Els resultats d'aquesta estadística són conclouents: l'elecció d'un president demòcrata va acompanyada d'una ona de fred; en canvi, l'atmosfera s'escalfa quan n'és elegit un de republicà.

El Pathfinder no dedueix res, només constata, basant-se en dades rigoroses, i amb tanta serietat que l'efecte còmic és segur.

Humor feixista

Heus ací una petita conversa tinguda entre un feixista anglès i el seu líder, sir Oswald Mosley:

—Es prudent jugar sobre un cavall que corre per la primera vegada?

—Mireu-li el color. Si és negre, podeu jugar sobre d'ell fins la vostra camisa.

Impost sobre l'esnobisme

A Hongria, com gairebé a tot arreu, el contribuent es queixa de l'excés d'impostos, i vetagué que un diputat que es diu Petrovas proposa a la Cambra hongaresa la creació d'un de nou: sobre els vestits de bany, i seguint una proporció inversa.

Invitat a explicar-se més clarament, l'original diputat ha dit:

—Els vestits de bany, com més extrems, de més elegants són conceptuats. Doncs bé: proposo especular sobre la coqueteria femenina, i que l'impost augmenti com menys roba tinguin.

Si això prospera, a les estacions termals hongareses les dones s'exhibiran gairebé nues.

CUPÓ REGAL

Solament per un mes i perquè tothom pugui conèixer els nostres treballs, fem una ampliació completament gratis a tot aquell que ens trameti una fotografia i

60 cèntims en segells de Correus

CASA ROTCEN

Apartat de Correus 445

VALÈNCIA

Preus increïbles per a professionals

SOTA LA CREU GAMMADA

Esdeveniments a Alemanya

Una vegada més, l'atenció del món es gira envers Alemanya, a causa, ara, d'uns esdeveniments que tot essent de caràcter interior, no mancaran de tenir repercussions a l'estranger.

Discursos recents pronunciats pels caps del nacional-socialisme, o, per dir-ho amb més exactitud, pels fidels intèrprets del pensament de Hitler, havien fins a cert punt preparat l'opinió per al cop de teatre de dissabte passat. S'esperava, per tant, alguna cosa greu, però semblava que tot es limitaria a

a l'esquerra la seva majoria parlamentària, cridant els social-demòcrates a col·laborar amb el govern. Per tal d'evitar-ho, von Papen i Hugenberg vengueren la repugnància que Hindenburg sentia envers Hitler i així aquest pogué arribar al canceller.

Ja és conegut que Hitler es presentà als electors amb un programa que es pot resumir en dos punts essencials: reformes de caràcter social i antiparlamentarista quant a política interior, i, pel que fa a l'exterior, reconquesta primer de la Pomerània, i després de l'Alsàcia i la Lorena, sense parlar de totes les regions europees on es parla alemany.

Tothom recorda la indignació i les preocupacions provocades per aquest programa, el qual, però, al cap de dos o tres mesos, no sols era oblidat, sinó que se'n començava un altre de diferent i àdhuc oposat. Per a distreure l'opinió gregària, començà la càrrega del jueu, i acabada aquesta per manca de víctimes, es passà a la persecució dels catòlics. No cal parlar de les mesures contra socialistes i comunistes amb què debutà el nazisme al poder.

Aquestes persecucions ocuparen les camises negres una temporada; després, seguí una ocositat forçada, poc escaient a tots els energümens que obien cegament llur Führer fins que s'adonaren d'haver-li servit només d'escambell per a enfilar-se i no recordar-se del que havia promès, ja que només parlava de pau. És clar que Hitler parlava de pau per a preparar la guerra, però aquestes subtils mesures volen ésser maquiavèliques no podien satisfer la impaciència de les camises brunes.

Cal tenir també en compte la qüestió social, car la condició de les classes humils no ha estat mai tan trista com sota la dictadura hitleriana.

No mancaven, doncs, motius de descontentament entre els rengles nacional-socialistes.

Però, tornem-nos-ho a preguntar, ha existit un complot de debò? O bé Hitler, en previsió, ha volgut evitar-ne la possibilitat recorrent a les dures mesures de les quals els diaris ens han dat notícies confuses?

Per a judicar una situació, cal tenir-ne en compte tots els particulars i deduir les conseqüències d'un examen de conjunt. En el cas que ens ocupa, manquen elements i els que tenim són d'una sola procedència. De totes maneres, es té la sensació que més que d'un complot, es tracta d'un cop de mà de Hitler, ajudat per Goering, per tal d'alliberar-se de l'oposició de dreta i de l'esquerra, eliminar les persones que podien fer-li ombra i obstaculitzar-li el camí. Ha volgut fer-se l'amo absolut d'Alemanya.

De moment, ha sortit guanyador. Però ho serà demà? La Reichswehr ha estat absent de la repressió, per bé que després ha fet saber la seva solidaritat amb Hitler. Així, doncs, l'exèrcit entra en escena. A Alemanya, fins quan governaven els social-demòcrates, l'exèrcit ha tingut sempre una influència dominant. Ara caldrà veure qui té la supremacia, si el canceller o la Reichswehr. No fóra res d'estrany que Hitler, després d'haver volgut desfer-se d'obstacles reals o suposats, vingués a trobar-se sota la dependència de l'exèrcit.

A més a més, s'ha de tenir present que Alemanya travessa una crisi econòmica gairebé catastròfica, per a resoldre la qual necessita comptar amb la gran indústria i la banca, de manera que el canceller es trobarà sotmès a l'alta finança, la qual li controlarà els moviments.

L'ex-tinyaire, que s'havia fet el propòsit d'ésser l'amo absolut de la seva pàtria d'adopció, en realitat s'ha fet il·lusions.

Probablement tot just comencen les sorpreses que donarà Alemanya.

TIGGIS

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijamas a bon preu

JAUME I, 11
Telèfon 11655

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. i Telèfon 17047 : BARCELONA

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telèg.: "Carburas"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcuñon (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA. Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT. Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MAN-GANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BOMBES, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ÀSSAIGS GRATIS

Viatges Marsans, S. A

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensem al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: també: Viatges individuals a preu fet, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70% que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Itàlia lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

EL CINEMA

L'ACTUALITAT

Dues estrenes

UN FILM CAVALLÍSTIC

Al costat de les extravagàncies de Mac Sennett i les primeres temptatives de Charlie Chaplin, el gènere cavallístic va contribuir molt a assegurar tot seguit la supremacia del cinema americà. Ningú no podia resistir-se a la fuga, a l'optimisme delirant d'aquells films de l'Oest. La fórmula estava

atzar que té els aspectes d'una providència. Si el film, quan pretén interessar-nos en les tribulacions personals dels personatges, s'allargassa i ofereix un interès molt escàs, en canvi, en els passatges de moviment estricte, viatge de la diligència, persecucions, caça dels brúfols, atac dels indis, retrobem tota la força de suggestió del gènere i la gran superioritat tècnica dels seus realitzadors.

«L'horda maleïda»

trobada. Aleshores el cinema no tenia les pretensions d'ara, ni el públic les exigències d'avui. Hi havia solament el fet indiscutible d'un espectacle airejat amb un dinamisme allucinant. Hi havia la descoberta d'una cosa totalment nova i absolutament antiteatral. La manca d'un passat, d'un històric artístic, permetia a aquells productors aconseguir directament un objectiu, que els artistes europeus no havien d'aconseguir sinó després d'una pila de marrades.

Al film cavallístic estan associades les nostres primeres emocions davant la pantalla. La successió inevitable de les modes, la decadència i esplendor alternades dels gèneres, poden avui fer-nos oblidar els indis i els vaquers, els exploradors de l'Oest i els bandolers a la cacera de les diligències, però hem de reconèixer que els motius visuals essencials del gènere resten sempre vius i capaços d'oferir-nos un espectacle que cap film de *gangsters*, cap comèdia de saló, cap film de pretensions socials, no podran mai substituir. Per això veurem sempre amb gust que de tant en tant, renovant una tradició que no s'hauria de perdre, hom ens ofereix un film típicament cavallístic com és aquest que ara s'ha pogut veure amb el títol de *L'horda maleïda*.

L'horda maleïda reproduceix, amb una fidelitat absolutament satisfactòria, els motius cabdals del gènere. La mateixa simplificació psicològica. La noia de la brusa blanca oposant la seva fragilitat femenina a la feréstega habilitat dels bandits, dels indis i dels brúfols salvatges. I la conclusió feliç, en la qual contribueixen per un igual la superioritat dels bons i les jugades d'un

dors, pels quals aquests *tours de force* no són sinó llocs comuns d'un lèxic que dominen a la perfecció.

«EL PETIT GEGANT»

Heus aquí un film divertit de debò. L'ha realitzat Ruy le Ruth. Potser un per un, cap dels motius que veiem en aquest film no sigui gaire original, però en canvi ho és i força, l'acoblament que Ruy le Ruth ha realitzat entre ells.

Robinson, que ja en *Petit Cèsar* havia fet amb la màxima serietat el rol del *gangster* omnipotent, ara ha reprès pel cantó humorístic aquesta extraordinària figura. Ací, de totes maneres, el film comença quan el *gangster* s'ha retirat ja del negoci. En donar fi a «la noble experiència», la llei humana posa fi a les maquinacions del nostre home, el qual no podent-les continuar i trobant-se en possessió d'una fortuna fabulosa, pretén introduir-se a la *high life* i portar des d'aquell moment una existència en regla amb la policia.

Es tot el tema del nou ric parlant de Wagner i de l'impressionisme, educant-se a correuita en una pila de coses de la cultura i de la civilitat, amb totes les situacions xocants que amb la sobtada immersió en un medi tan estrany a les seves habituds, no deixen de produir-se. L'èxit del film, a més a més de la gràcia del *scenario*, escau en bona part al talent excepcional del protagonista, aquest gran actor E. G. Robinson, que ací es revela amb un excepcional talent d'actor còmic que fins ara li desconexiem.

JOSEF PALAU

PANORAMA

Congrés Metro Goldwyn Mayer

La Metro Goldwyn Mayer celebrà a la nostra ciutat un Congrés amb motiu de festejar-se aquest any el desè aniversari de la seva fundació. Amb aquest motiu la important firma ens donà a conèixer algunes de les produccions que presentarà la temporada vinent, entre les quals ens plau ja des d'ara destacar: *Eskimo* i *Homes de blanc*.

La Metro és una de les productores que ha sabut en tot moment imposar-se amb films de gran categoria. Deurem recordar avui *La gran parada*, *La vídua alegre*, *I el món marxa*, *Àlleluia* i tants altres que són altres tants èxits del bon cinema?

Actualment treballen als seus estudis directores de tant de prestigi com Clarence Brown, William K. Howard, Jack Conway, Sam Wood, etc. Ara hem d'esperar que el material de l'any que ve no defraudarà les bones esperances que el poc que n'hem vist ens autoritza a posar-hi.

La música dels films

«A l'Institut Experimental de la T. S. F. de Berlín — que ara ha estat tancat temporalment —, el cèlebre compositor Paul Hindemith donava una classe de música per a films muts. Demanava als seus alumnes que compoquessin una música adaptada als desenvolupaments dramàtics d'un film donat; hom dividia el film en diverses parts que eren repartides entre els alumnes. Aquests s'havien d'entendre entre ells per a fixar el caràcter general, l'estil i els diversos detalls de cada tros. Així, hom creava una música col·lectiva. Hindemith deia que això era «música per al film en comptes de música contra el film».

«Però quant al cinema sonor no es pot fer el mateix. No es pot dividir la música en uns quants trossos independents, compostos per persones diferents. Els films «caleidoscòpics» d'Oscar Fischinger, que són proves audacioses, demostren fins a quin punt és difícil de dividir un film en seccions. Aquests estudis de Rischinger no consisteixen sinó en moviments visuals, la música dels quals forma en certa manera el contrapunt. Són uns dibuixos movents, sense tema concret: cercles, triangles, diamants, volves, etcètera, que apareixen i desapareixen canviant de ritme, d'intensitat i de posició, però seguint un ordre lògic. La pantalla, ací, no més dona abstraccions, i l'esperit, per tant, resta lliure i la música té tot el seu valor intrínsec, no existint més que per ella i per a ella. No és aquest el cas dels films sonors corrents, tant a causa del diàleg com pel soroll incessant que produeix l'aparell. L'oient és al mateix temps espectador, i la seva atenció és consegüentment disminuïda. Per això, per a la majoria del públic i fins per als productors, la música al cinema no és res més que un mal inevitable.»

(Del Manchester Guardian.)

VIATGES A RUSSIA

Del 3 al 23 d'agost

Una setmana a
MOSCÚ i LENINGRAD

PREUS:

Classe Especial Ptes. 1.260
Classe Turística Ptes. 1.850

VOLTA A EUROPA

Via MOSCÚ - 41 dies de viatge
21 dies d'estada a RÚSSIA

Anada: Via París, Berlín-Varsòvia-
Leningrad i Moscú: Retorn: Via
Caucas, Turquia i Grècia

Des de Ptes. 2.300

Organitzats en col·laboració amb
INTOURIST, entitat Oficial de
l'Estat Soviètic

Viatges Catalònia
Rambla dels Estudis, 12

Diferents circuits
de 18 a 40 dies des
de Fracs. 2.000

A partir de París

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

QÜESTIÓ D'INTEL·LIGÈNCIA

L'època de les represes

La temporada cinematogràfica d'estrenes és enguany d'una resistència esbalaïdora. Tota la terregada que ha quedat de rebuig en els magatzems de les cases editores i dels llogadors és passada davant d'un públic escàs i fadigat. Entremig de tanta mediocritat, de pel·lícules endarrerides i de *westerns* per a cinemes de tercer ordre, passa encara, desapercebut per al públic, al-

valcada i *La Dame de Chez Maxim*, dos pols d'una mateixa evocació enyorívola del fi de segle, i que us ha permès de convenir-vos novament del talent intel·ligentíssim de Lubitsch amb *Un lladre a València* i de la ductilitat extraordinària d'un Mervyn Le Roy, que sap passar del dramatisme de *Sóc un fugitiu* a les filigranes espectaculars de *les Vampíresses* 1933, o de comprovar com

Rouben Mamoulian no tem d'acabar el seu temperament amb la cada dia més inexistent Marlene i amb la genial Greta Garbo i arribar als resultats divergents d'*El Càntic dels Càntics* i *La Reina Cristina*.

A l'hora de les represes tant o més que en el moment de les estrenes, caldrà que els empresaris demostrin llur intel·ligència. Si ens tornen a donar la *Cavalcada* amb dobles, i en dobles igualment la gran majoria dels films importants d'aquesta temporada, tal com gràcies a les imposicions de les cases editores han estat passats a gairebé tots els cinemes de barriada i de pobles, els amants de les bones pel·lícules que no van poder donar l'abast a les estrenes en els escassos locals on es passava la versió original, hauran de treure's del cap el projecte de poder veure sense patir d'esperit les bones produccions que hom passi de represa.

A més d'aquesta condició essencial d'evitar els dobles, en uns programes de revisió que s'adrecen, com és natural, a persones interessades en el bon cinema i que són moltes més que no es pensen els caps de vendes de les editorials, caldria que els empresaris tinguessin també un criteri restrictiu i selectiu en formar els programes. Hom pot admetre que repreguin les comèdies

musicals que han servit per a revelar-nos la gràcia i la picardia de Francisca Gaal, però no que siguin acompanyades, en uns pretesos programes de «valorització de cinema mut i sonor», pels lamentables *Amors de Manon* i *Don Joan* de l'insuportable Barrymore, com han fet al Kursaal. El ventall de *Lady Windermere*, tot i els seus anys, conserva la marca del talent de Lubitsch, però és una irreverència acompanyar-lo d'*El negre que tenia el alma blanca*, de Perojo. I un pla de revisió del cinema, que si tinguéssim un arxiu de films començat fa vint anys i evidentment molt car d'obtenir, seria possible amb tota l'amplitud necessària, s'hauria de ressentir forçosament de la manca de còpies de la major part dels bons exemplars de cinema. Però quin dubte té que als que han admirat enguany *Maria* els plauria de retrobar l'art de Paul Fejos en la inoblidable *Solitud*, i que als que aquest any s'han complagut en els bons films de misteri de James Whale i de Michael Curtiz veurien amb gust una represa de les obres mestres del malaguanyat Paul Leni?

Una sala que s'emprenqués aquesta tasca de donar programes de represes amb un mètode i un sentit crític ben ajustat, podria fer-se un públic addicte i dedicar regularment, si calgués amb sessions monogràfiques com fa un cinema parisenc, a la revisió dels clàssics majors i menors del cinema, que ja podem dir que n'hi ha, totes les seves activitats és segur que podrien comptar amb una sòlida garantia de bon èxit.

Mentrestant, però, preparem-nos a veure la dubtosa intel·ligència dels programadors de Barcelona en llur tasca de represes. Si almenys els valgüés el bon exemple dels cinemes que hem citat al principi!

RAFAEL TASIS I MARCA

AFISA

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIU

LAIETANA, 18, PRAL. B. - BARCELONA

La Publicitat

Publica la informació
més completa, tant
internacional com
peninsular i local

Comentaris i col·la-
boració de les millors
signatures
Gràfics d'actualitat

Llegiu-la avui i cada dia

LA MEDICINA CATALANA

PORTANTVEU DE L'OCCITANIA MÈDICA

ÉS, DOCTOR, LA
VOSTRA REVISTA

EL NUMERO DE JUNY ES
MONOGRAFIC I DEDICAT A
HEREDOLUES

EL TEATRE

Sobre el nostre teatre

Es innegable que la circumstància esporàdica d'haver obtingut darrerament un èxit gros al Paral·lel una obra catalana de caràcter popular, ha fet pensar a molta gent, i àdhuc a alguns entesos, que ja tornàvem a tenir teatre català.

Un lleu oratjol d'optimisme ha passat pels medis teatrals. A base d'aquest èxit i d'aquest optimisme, hom ha començat a bastir els castells d'una propera temporada de teatre, i a remenar la concessió d'una subvenció destinada a faltar-la. L'optimisme, en els medis teatrals, val a dir-ho, no és mai desinteressat del tot.

El que firma aquestes ratlles ha tingut ocasió de parlar amb diverses persones que arran de l'èxit de l'obra a la qual ens referim creuen possible una resurrecció del nostre teatre.

—Veieu? — us diuen —. El nostre teatre no és mort. L'èxit obtingut per aquesta obra n'és una demostració evident... Cada cop que a Barcelona s'estrena una obra, el públic respon.

Es evident que les persones que parlen així es deixen endur i àdhuc enlluernar per l'estimació que senten pel nostre teatre. I això els fa negligir un detall, bastant important: que l'èxit ha estat obtingut al Paral·lel.

I amb aquest detall, aparentment insignificant, cal comptar-hi. D'una vintena d'anys a aquesta banda, els èxits més grossos d'obres catalanes han tingut el Paral·lel per marc. Això, a partir de *L'Auca del senyor Esteve*. Recordem, si no, *La Marieta de l'ull viu*, *La dona verge*, els èxits d'algunes de les obres d'Alfons Roura i, darrerament, el de *La Gloriosa*. I què?, com deia Albert Llanas. A l'èxit, gros, desvetllador d'optimismes, ha seguit una depressió, calmada a còpia d'injeccions sarsuelleres.

No fem cas, en principi, dels èxits de cap mena com a símptomes engrescadors de la revifalla o de la resurrecció d'un teatre, encara que sigui el nostre, i això tant si es produeixen en un lloc com en un altre; però encara menys si aquests tenen per escenari circumstancial un lloc tan especial com el Paral·lel.

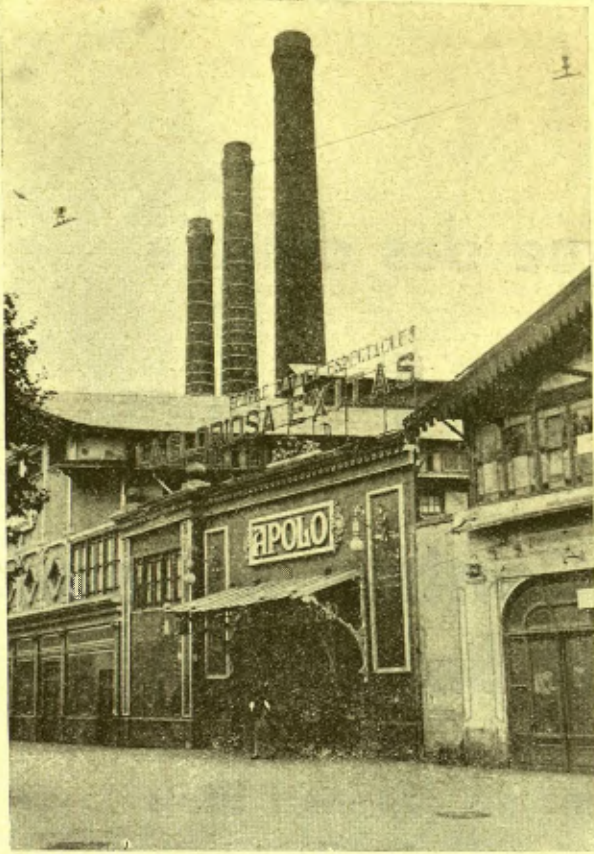
Per què? Perquè en aquesta barriada el que compta menys és el teatre pròpiament dit, i el que més, passar-hi l'estona. En aquesta barriada només n'hi ha un d'espectacle que té una base sòlida: el music-hall. La resta, potser, tot són afegeïtons.

Amb intervals llargs de temps, hi solen tenir èxit, potser per una reacció, lògica, del primarisme característic del públic dels espectacles d'aquesta barriada, aquelles obres teatrals de les quals es traspu una gamma de sentiments enlairats, si és que són expressats d'una manera elemental.

Al Paral·lel, en efecte, i a l'època més desenfrenada de la sicalipsi que hi enfronta la Chelito, hi triomfaven els idealismes revolucionaris de Fola Igrubide. En plena febrada de les *Puigas trapezoides*, la gent s'entretenia amb els *Dos pilletes*, o amb els *Dos sargentos franceses*. Davant del Sevilla, descarat i desvergonyit, el públic del vell Soriano s'esgarrellava demanant a crits la mort del traïdor d'El jorobado o Enrique de Lagardere...

Al capdavant es tracta del mateix públic, el qual es desplaça d'un lloc a l'altre, empès per les reaccions inconscients d'un primarisme que el fa anar del sentimentalisme fins al sexualisme, ambdues coses, fet i fet, expressió d'un tarannà elemental. I aquest és, al Paral·lel, el secret de molts èxits, i àdhuc de molts fracassos. Tot depèn de si l'obra, del gènere que sigui, sentimental i popular, lleugera i desvergonyida, hi cau en el moment oportú.

Ara bé. En principi, nosaltres desconfiem

L'èxit de la temporada

dels èxits de les obres catalanes, si aquests han d'ésser interpretats com a símptomes d'una possible revifalla o resurrecció del nostre teatre. No gosem a dir d'una manera general.

Creiem que no és un èxit, ni tampoc una successió d'èxits, allò que fa un teatre; al contrari. Per les raons esmentades més amunt, els èxits dels quals desconfiem més són els del Paral·lel.

Al nostre entendre, quan un teatre té vida pròpia, un èxit no és altra cosa que la confirmació brillant de la seva existència; mai un punt de partida.

Si fos així, ens trobaríem que el nostre teatre n'és una successió inacabable... seguida de depressions enormes. Que és un seguit de revifalles predecessores, anàvem a dir, de l'agonia. Un seguit d'esclats enlluernadors, anunciadors de la nit més negra. Un ensejador continu, enmig de les palpentes paradoxals de l'èxit, sense trobar mai el desllorigador de la continuïtat.

Per què? Potser perquè el teatre és el fruit alambinat d'una civilització putrefacta, podrida de problemes, atapeïda de neguits i d'angúnies, i al nostre país, encara, en el teatre, a penes hem sobrepassat els límits plàcids d'un menestralisme elemental.

JAUME PASSARELL

ALFRED SAVOIR VIST PER ELL MATEIX

Ha mort Alfred Savoir. Tenia cinquanta-un anys. Ell havia pronosticat que arribaria a centenari. S'equivocà. Haurà estat aquesta una de les poques equivocacions de la seva vida. La més desagradable.

Savoir va donar a l'escena obres com *La huitième femme de Barbe-Bleue*, com *Banco*, com *La petite Catherine* — tres comèdies amb les quals hom pot córrer sol pel món.

Bohemi de naturalesa i sentimental com un temple, a despit de la seva mordacitat extraordinària, Savoir es complagué sempre a obrir el cor, a confessar-se íntimament a tot aquell que se li atansava allargant-li la mà. Aquestes confessions, les seves frases i les seves anècdotes, constituïren, aplegades, la seva millor biografia i l'estudi més encertat de la seva obra d'autor teatral.

Quan en 1906 vaig arribar a París — explicava — només em preocupava de la maleta. Hi portava el manuscrit de *Le troisième couvert* i creia que si el perdia, tot estava perdut per a mi.

Savoir, aleshores, era un fill de casa bona. Però sentia com a única ambició la del teatre, i els diners més aviat li feien nosa que servei.

Tenia en aquella època un sentiment molt viu del ridícul, i estava segur que, pel fet d'ésser alhora ric i amic de les arts, ningú no em pendria seriosament.

Le troisième couvert era una obra dramàtica, i va fracassar.

Escriu una cosa còmica — li aconsellaren.

Savoir considerava que amb diners a la butxaca no és just riure's de la gent.

I no escrivia, ni estrenava.

Admirava Feydeau. Fel·li Feydeau! No devia tenir, pobre, ni un clau.

Ell, en canvi...

No sabia què fer de la meua fortuna. Anava camí de transformar-me en un repugnant burgès insatisfet. Només em podia salvar un cataclisme.

El cataclisme fou la guerra.

Savoir s'allistà i combaté com a aviador.

La meua carrera militar no tingué esclat ni fou vergonyosa. No em van matar ni ferir, i, per la meua part, suposo que no vaig ésser tampoc, per a l'enemic, una mala persona. No, francament: la guerra no em deu gaire gran cosa, i jo dec molt a la guerra. Ella féu de mi un home nou. La guerra em donà el sentiment de la incertesa, de la relativitat i del no-res. La guerra m'ensenyà que a la vida no cal capficar-se. Intel·lectualment, potser m'endurí. Humanament, em tornà indulgent.

La guerra, demés, empobrí Savoir.

—Vaig quedar arruïnat en 1914, però no ho vaig saber fins el 1919. Estava salvat! — Periodisme. Crítica. El teatre a la sang i l'esperit a les ungles.

Savoir veié ja les coses per l'angle còmic. Com Feydeau.

Com Charlot.

—Charlot s'imagina el que esperen els espectadors, i fa després el contrari. Heus ací un dels meus plaers!

Protestà, però, quan li digueren que es burlava del públic.

—Mai! Primer, cal advertir que el públic sóc jo. En escriure, penso i espero identificar-me amb ell. Quan una idea em sedueix, tinc la noble candidesa de suposar que divertiré tothom. El que passa és que de vegades hi ha en això un lleuger malentès, del qual no cal exagerar la importància ni l'abast.

Un gran cor, un tros de pa — un gran home! —, al capdavant, aquest Alfred Savoir.

—Sóc un idiota complet! — exclamava en 1906.

Vint-i-vuit anys després, repetia a un fill seu:

—Saps què és el teu pare? No? Un idiota! Un idiota fet i pastat. Digueu-m'ho, apa!

—Pare!

—Et mano que m'ho diguis!

—Pare, ets un idiota.

—Així!

I afegia als amics, en contar aquesta escena:

—Quan em morí, no vull que li vingui de nou el que pugui sentir dir de mi als que em conegueren a fons.

JOAN TOMAS

La setmana que ve, es publicarà el quart i darrer article de la sèrie Possibilitat d'un music-hall.

SI ÉS ELÉCTRIC
I PER AL VOSTRE AUTOMÓBIL
ho trobareu en les millors condicions de preu i qualitat, al
GARATGE ELÉCTRIC
CARRER MOIA, 618 (Anibau i Diagonal)

Antonia Herrero

Alta, molt alta, arrossegant amb indolència una distinció i una elegància naturals; amb un rostre de gran mobilitat expressiva, en el qual parlen amb eloqüència uns ulls immensos, dramàtics i apassionats; amb un gest tan divers i matissat, tan just, com la dicció; amb una gran ductilitat que li permet de passar insensiblement, amb transició imperceptible, del dramatisme a la comicitat; i amb temperament artístic per donar i per vendre, heus ací Antonia Herrero.

Antonia Herrero

Antonia Herrero posseeix dues qualitats inapreciables, de les que ja no s'estilen. Primera, la naturalitat. La naturalitat, fixeuvos-hi bé. Perquè la naturalitat no existeix en l'afectat i amanerat teatre d'ara. Herrero, directa i natural, espontània, no afecta com la majoria d'actrius castellanes. No té gens d'afectació. Y segona, un talent variat que li permet de fer una pintura justa del físic i de l'ànima dels més diversos personatges. Antonia Herrero entra sempre en el personatge. En escena, no és ella que actua davant l'espectador, sinó el personatge que l'autor ha creat. Molt important, també, per tal com els talents polifacètics no abunden en el teatre ni en el cinema. En aquest, per exemple, Mary Pickford, Janet Gaynor o Marion Davies només tenen un joc d'una sola cara que les obliga a interpretar tota la vida les ingènues. Menjou és incapaç de fer altra cosa que el *gentleman* que ha viscut molt. Només Laughton, artista divers, pot oferir-nos el Neró d'*El signe de la Creu*, l'Il·líac llefiscós i repulsiu, monstre efeminat i cruel, que desgranava lenta i ment raim amb una indiferència glacial i revoltant, mentre que, a l'arena del circ, els lleons devoraven cristians; l'aplacament i la resignació fatalista del buròcrata de *Si jo tingués un milió*, que trenta anys de llibre de caixa han insensibilitzat; i la golafreria i la sensualitat instintives de l'Enric VIII. Al teatre, sobretot al teatre castellà, les personalitats polièdriques encara van més escasses. Antonia Herrero és una de les poques excepcions.

La veiem per primera vegada en *Juani to Arroyo se casa*, una obra perfectament idiota dels germans Quintero. La seva aparició ens féu un efecte desastrós. Quina insuportable fadesa! Però aviat ens adonàrem que aquella insipidesa era plenament justificada. La protagonista de la comèdia, una burgeseta tonta, no podia ésser d'altra manera. Acabada la representació, unes cançons, que l'Herrero va cantar com fi de festa, segurament per a fer una exhibició de la seva flexibilitat expressiva, s'encarregaren de fer-nos veure que ens trobàvem en presència d'una actriu d'una notable ductilitat. Després, l'hem aplaudida en rols tan diferents, i sempre entrant en el personatge, com la mare aristocràtica — l'odi contingut per les creences — de *La enemiga de Nicodemi*; la xicota *bien de Los niños sevillanos*, de Navarro i Torrado — amb la magistral interpretació de l'embraguesa del segon acte, Herrero demostrava la seva classe excepcional —; la prostituta apassionada de *Las niñas de Doña Santa*, de Vidal y Pla-

nas; i finalment la Carmen de *La Marquesona*.

Una obra com aquesta darrera que ha arribat sense esforç al centenar de representacions en un teatre tan poc afeccionat pel públic com el Romea mereix un petit comentari. Parlem-ne, doncs. Els autors de *La Marquesona*, Quintero i Guillén, són uns enamorats de l'andalusisme de ventall o de cartell anunciador de toros o de vins. Gènere cursi i sentimental, epidèrmic, en el qual els toreros de *postin*, abans de casar-se amb les filles dels *ganaderos* aristocràtics, han deshonrat *chiquiyas cortijeras*. Però Quintero i Guillén, de tots els cultivadors d'aquests temes carrinclons, són els menys dolents. Més intel·ligents i ambiciosos que els seus col·legues, intenten sempre la pintura de caràcters com l'usurer de *La luz*, la dona honrada i castissa de *Como tú, ninguna*, i aquesta Carmen la Marquesona, *cantaora* vella, lliurada al culte de la seva filla, la virtut de la qual preservava amb bravura de lleona. Aquesta pintura de caràcters que proven de realitzar Quintero i Guillén és més o menys reeixida, menys que més, els surt gairebé sempre desdibuixada pels elements anecdòtics amb què volen ornamentar-la, però és un esforç que no fan els altres ensucrats autors de cromolitografies sevillanes.

Dins aquest gènere superficial, *La Marquesona* és una obra modèlica, extraordinàriament teatral, escrita de cara al públic amb una gran malícia, amb uns finals d'acte efectistes i molt hàbils, i composta amb un gran sentit de l'equilibri. Un sentiment hi és sempre compensat oportunament per un altre d'oposat. Sempre que el sentimental està a punt d'esdevenir embafador o que el dramàtic voreja l'excés, es presenta el còmic i els

films americans, en *La Marquesona* el farciment és molt més important que el gal. Més que l'acció principal, el que compta són les digressions, les anècdotes, els episodis, l'imprevist intelligentment calculat — un tret que sembla anunciar el suïcidi de la Marquesona és engegat per un frenètic que corre darrera unes condecoracions robades... — I tots aquests elements accessoris, extraordinàriament divertits, tenen una fescor i una gràcia, un enginy, remarcables. Cal esmentar també el diàleg sucós i acolorit, pintoresc, ple de repèlques contundents i inesperades, potser el millor element de l'obra.

Antonia Herrero fa una Marquesona que és la millor interpretació que li hem vist durant la llarga temporada que ha realitzat aquesta primavera a Barcelona. Una Marquesona justíssima de gest i de dicció, plena de veritat i de natural, segura i aplomada. Un port magnífic de reina. Altiva i majestuosa, arrogant, amb aquella distinció innata de l'andalusa. Una gran senyora malgrat el seu origen humil. Pura i instintiva, impulsiva com una força de la natura, explosiva com un volcà, impetuosa com un torrent... Inventora d'estirabots genials i repartidora de repèlques d'una causticitat definitiva... Aquesta és la Carmeñ la Marquesona, flamenca temperamental cent per cent, que crea Antonia Herrero amb un joc infinitament matissat, tan fresc i espontani, tan sincer i natural, que sembla pura improvisació; amb una bravesa i un temperament remarcables, i passant d'un sentiment a un altre amb una facilitat prodigiosa.

Antonia Herrero és una excel·lent actriu, una de les primeres del teatre castellà, però, poc cultivada es veu, no sap triar obres dignes, ni l'ànima un desig de depuració. No sap anar més enllà dels abominables germans Quintero i imitadors, i és tan poc exigent que no s'hi pensa gaire a representar *Las niñas de Doña Santa*, obra execrable del sensibler Alfonso Vidal y Planas, regenerador convencional de dones de la vida sentimentals. Tot a l'inrevés de Margarida Xirgu. Herrero, bona actriu i directora mediocre, és l'antítesi més perfecta de la Xirgu, actriu afectada i amanerada — amb perdó dels fanàtics —, però lluitadora incansable i intel·ligentíssima per la dignificació i la renovació del teatre. Un altre dia parlarem de la Xirgu.

SEBASTIÀ GASCH

DEL TEATRE AMATEUR

Les companyies guanyadores del III concurs

Dissabte passat, a la Sala Studium, tingué lloc la vetllada de gala organitzada per la Federació Catalana de Societats de Teatre Amateur. Aquesta vetllada consistia en la presentació de les quatre companyies guanyadores dels quatre primers premis en la competició d'enguany.

Com féu remarcar el senyor Lluís Masrera, en la conferència que donà en la mateixa vetllada, són molts els guanyats que s'han pogut constatar en l'actuació dels nostres aficionats. Indubtablement, l'estímul que els representen aquest concurs convocats per la Federació, és el que ha contribuït a fer-los intensificar de més en més llurs estudis i disciplina i és el que ha de fer que als avenços que fins ara hi ha hagut se n'afegeixin més encara. Per això, és que l'actuació de la Federació mereix el més franc aplaudiment.

Començà la vetllada amb *La festa dels Ocells*, d'Ignasi Iglésies, per l'elenc de l'Ateneu Obrer Manresà, dirigit per Antoni Sala i Singla, que ha obtingut el quart premi en el concurs.

Aquesta companyia realitzà l'obra amb gran ductilitat i compenetració. La direcció, ben encertada, i, encara que cada un dels actors jugà amb prou justesa, cal remarcar Rossend Puy en el paper d'Escaiola, que és el que aguantà el pes de tota l'acció.

Després, la companyia de la Joventut Carlina Manresana, dirigida per Joan Ambrós Comasolives, guanyadora del tercer premi, representà *Els qui mai no s'aturen*, de Ramon Vinyes. Obra més aviat de suggestió i d'evocació que no realista i pintoresca, per això presenta més dificultats que moltes d'altres la seva posta en escena. Aquest con-

junt la interpretà amb gran homogeneïtat. El Senyor que Compta els Adéus, personatge que centra i lliga la comèdia, fou realitzat amb encert i agudeses per Joan Torras.

Després de la conferència del senyor Masrera a què ens hem referit més amunt, actuà la companyia de l'Agrupació Romea, de Sant Feliu de Guixols, amb *El carro del vi*, de R. Ramon Vidales. D'altres vegades ens hem ocupat amb elogi de l'actuació d'aquesta entusiasta tropa que capitaneja l'incansable Benet Escriba Romaguera, i ho hem de fer novament. La felicitat disposició de tots aquests actors i l'encaix de cada un d'ells en el seu respectiu personatge fa que sigui difícilíssim citar-ne cap sense ésser injust amb els restants. Citem, però, per a quedar bé amb les dames, les senyoretes Pilar Casanova i Dolores Miralles. Aquesta companyia fou la guanyadora del segon premi del Concurs, amb ingrés a la categoria d'Excel·lència.

Acabà la festa amb l'actuació de les hosts de Josep Cariteu i Millet, l'Estudi d'Art Dramàtic, de Molins de Rei, a la qual ha estat concedit, per tercera vegada, el primer premi. Aquesta companyia representà *La Verge del Mar*, de Santiago Rossinyol. Si hem hagut de lloar els artistes de Sant Feliu, hem de lloar també els de Molins de Rei, que en mans del seu dinàmic director assoleixen conjunts admirables, com ho és el que realitzen amb aquesta difícil i espínosa obra, tots en el seu lloc i movent-se amb gràcia i seguretat. Encara que recordem amb molta satisfacció el treball de tots ells, no podem estar-nos de citar l'estupend Pobre Primer que fa Cariteu, i l'encaixat paper de Patró que executa Jaume Canals.

La vida i la comprensió amb què realitzen les nostres companyies d'amateurs obres de caient popular, costumístiques i movimentades, hauria d'ésser presa en consideració perquè poguessin donar tot el seu rendiment en el seu treball. Per altra banda, tenim fermes sospites que és en aquest gènere on tenim els nostres millors clàssics.

J. C. i V.

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijamas a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

PUBLI-CINEMA
Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79651
De les 3 tarda a la 1 matinalda
SEIENT, UNA PESSETA
♦
CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges Fox Movietone
EL RITME DE LES RITSKES
Bellíssima Catifa Màgica de Movietone
NOTICIARI FOX SONOR
Notícies de tot el món
K R A K A T O A
El més gran documental de l'any

ELS EXITS DE COLISEUM
van en augment: el de la setmana vinent serà
IGNOMINIA
Un film del director EARLE C. KENTON que us agrada
TWELVETREI
BRUCE CABOT
ADRIENNE AMES
ES UN FILM PARAMOUNT

BANC HISPANO COLONIAL

FUNDAT EN 1876

Capital : Pessetes 40.000.000 • Reserves : Pessetes 11.300.169'73

Domicili social: **RAMBLA DELS ESTUDIS, 1 - BARCELONA**

Té l'honor d'assabentar al públic que des del dia

2 DE JULIOL

per haver adquirit l'organització del **Banc Central a Catalunya**,
realitza tota mena d'**Operacions Bancàries**:

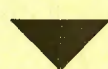
Compra-Venda de valors □ Descompte i cobrament de cupons i títols amortitzats □ Custòdia de valors □ Girs, Transferències, Cartes de crèdit, Ordres telegràfiques sobre tots els països del món □ Acceptacions, Domiciliacions, Crèdits comercials, simples i documentaris □ Descomptes i cobraments de lletres □ Comptes de crèdit amb garanties de valors i personal □ Préstecs sobre mercaderies, etcètera etcètera.

COMPTES CORRENTS: A LA VISTA, ABONANT EL 2 % D'INTERÈS ANUAL

IMPOSICIONS A TERMINI: a 3 mesos abonant el 3'— per cent d'interès anual
a 6 " " " 3'60 " " " "
a 12 " o més " 4'— " " " "

CAIXA D'ESTALVI: amb llibretes, " 3'50 " " " "

Servei guardioles per a estalvi a domicili

Agències urbanes a Barcelona

(Sans - Hostafrancs), **Creu Coberta, 24** - **Plaça Palau, 4** - (Gràcia), **Salmeron, 111**
(Sant Andreu), **Sant Andreu, 146** - (Poble Nou), **Pere IV, 189** - **Rda. Sant Antoni, 13**
(Clot), **Mallorca, 547** - **Ronda de Sant Pere, 32**

Sucursals a Catalunya

Arenys de Mar - Balaguer - Bellpuig - Cervera - Figueres - Girona - L'Hospitalet de Llobregat - Igualada - Lleida - Manresa - Mataró - Reus - Santa Coloma de Farnés - Tarragona - Tortosa - Vilafranca del Penedes • Pròxima inauguració: Calella - Malgrat - Montcada - Olot - Valls - El Vendrell

NOTA IMPORTANT: Encara que en les nostres oficines centrals, Rambla dels Estudis, 1, atendrem tota classe d'operacions, mentre hi durin les obres d'ampliació, preguem al públic que, per a la seva comoditat, operi en les oficines de nostra dependència de la

R O N D A D E S A N T P E R E , 3 2

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions La reforma del palau Moya

Saló de Montjuïc

L'aportació del pintor Pidelaserra al Saló és particularment valuosa ja que significa la inamovibilitat de l'autor en aquesta seva darrera posició d'artista en plena fuga mitjançant la qual prevaldrà el seu nom. Anotem com a model·la l'obra *Albes*. El fauisme de la tela de E. Pinet la col·loca en una mala situació. A través de la nova obra de Pilar Planes s'adverteix una polarització del fet pictòric

Solé-Boyls exposa una tela dolenta, anomenada *Taula de treball*.

Com en totes les ocasions, el Solé Jorba del Saló és l'olotí que domina la matèria i que prodiga el tema favorit del qual ja s'han dit totes les paraules.

Unes teles conegudes ens posen davant Soler Diffent i la seva meticulositat pròpia. Es un altre dels que la proximitat de passades exposicions ens priva de parlar-ne amb extensió.

Amb Ramon Soler arribem a un interessant trio de teles. Aquest autor manté una regularitat que el situa en lloc força apreciable. La seva pintura, d'un interès molt viu, té de bo una conseqüència en tots els ordres, venint a dir que ha assolit la possessió de la personalitat després d'una marxa honorabilíssima. Aquest criteri és el parell de l'obra i el seu principi, amb el qual Soler ateny els punts desitjats.

Juli Soler ha aportat un paisatge en tons calents que és un dels millors que li hem vist al llarg de la seva activitat amateur.

El *Suburbi* de R. de Soto és tota una esperança. Es tracta d'un jove pintor que porta molt ben lligades les disposicions per anar a la batalla. L'obra constitueix una victòria sobre el color.

Empordanesa, de Joaquim Sunyer, és una magnífica tela que el pintor sitgetà pot pendre com a prototipus de la seva pintura. Hi ha en ella la diversa gamma per la qual Sunyer és qui és, la ponderació cromàtica i aquell encís en la placidesa anímica. Respecte a aquesta obra es pot dir que la conjunció de color, violent i docil alhora, forma un interès molt notable.

Díaz-Costa està bon xic enfarinat. Les tres teles del Saló, superiors a molta de la seva producció, deixen entreveure un atur en allò que fa poc constituïa un fort seu. La fuga queda canviada per un gaudi en l'afinament, en el treure el suc a espais que fins ara li eren secundaris. Díaz-Costa deu encara retrobar-se en el nou camí on hi ha la definició desitjada.

Aquest Saló de Montjuïc ha servit entre moltes altres coses per a trobar Ventosa en

Josep Ventosa — La Barraca

que ja presentírem en ocasió de l'exposició celebrada uns mesos enrrera.

Josep Prim ha dut al Saló la millor obra que pintà per a una exposició seva. Així, no podem repetir els termes que la susdita pintura ens merescué al seu temps.

Enric Porta i C. Plans es belluguen dintre una discreció ratllant el no-res i solament poden retenir algunes qualitats de *Pomes* del primer dels autors.

Josep Pujol és un olotí que ha reaccionat contra la consuetud artística olotina i la nova visió, que és d'un talent extraordinari, us fa creure en la perdurabilitat del medi amb un vestit nou, que a més de convenir-li molt, té el mèrit de posar-nos davant d'un pintor interessantíssim. Ricart, dintre la perfecció del seu ofici, no diu res de nou. Com sempre, les seves teles posseeixen una mansa

Joan Serra — Sant Quirze

manera de pensar i un desig preconcebut d'intranscendència.

La tela de R. Senabre mostra un tema repugnant tractat sense cap vestigi de bon gust i amb un enorme interès gran-guinyolenc.

La col·laboració prestada per Joan Serra és un dels més importants capítols del Saló. Ha exposat dos paisatges, purs dintre la seva tendència, que antonòmicament poden dir-se els paisatges on trobar les més fermes bases de la pintura actual i on resideixen veritables punts culminants. L'escenari portat a cap per Serra és d'una consciència absoluta que rebuïja gratuïtisme, i així a l'hora de pesar les coses ens trobaríem que al final tot llur contingut seria matèria bona. Sobre el paisatge s'ha dit tant i tant bé que cal la presència d'un pintor d'aquesta classe perquè el tema no sofreixi un desgast general. M. Freixa queda fluix.

El *Paisatge*, mig anunci de Pelai Grau, es deixa mirar entre un color agradable. Els *Clavells rosa* d'Elvira Homs són força apreciables.

Les tres teles de Joaquim Serra posen en clar la qualitat de l'autor. Un temps ens féu creure en el seu ràpid ascens. Era un home preocupat, que estudiava vastes porcions de pintura i que denotava un aproximament a la fita. Ara tota la preocupació sembla absentar-se i, contràriament, el color fa més òmic. La pèrdua per un cantó i l'adquisició per l'altre fan pensar que el seu retrobament, tot i no ésser efectiu, no pot ésser a un terme que ell ha de fixar-se.

La intel·ligència i sensibilitat de Serrano han cristallitzat en la tela *Retrat*, exponent més que cap altra de la seva envergadura de pintor, que és d'una sinuositat reveladora del temperament que deu encarrilar-se.

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Aguilers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

En la premsa diària de la setmana passada es publicava l'adjunt pla del projecte de reforma de can Comillas. Tractant-se d'una qüestió que afecta el nostre patrimoni artístic, sembla que l'actual Ajuntament ha volgut assabentar-ne els ciutadans per així conèixer l'estat d'opinió respecte la solució donada a aquest problema urbanístic. Aportem-hi, doncs, el nostre comentari.

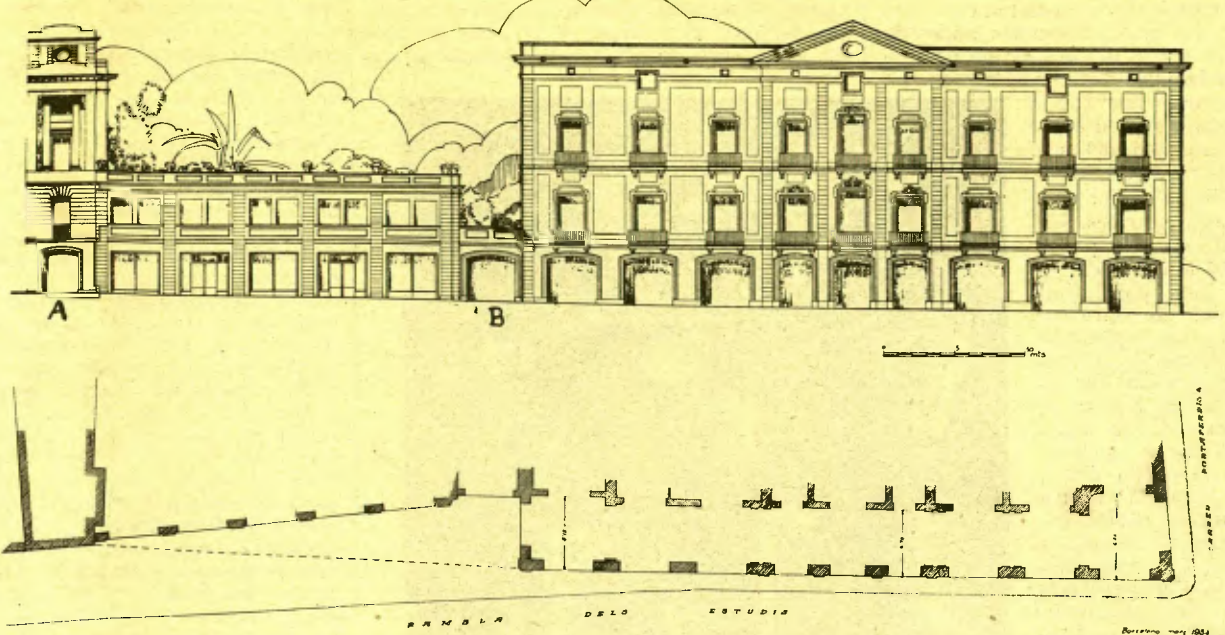
Tots sabem que la nostra Rambla presenta un greu problema de circulació en l'estrany-

les menys trepitjades possibles. En les hores de més trànsit, el pobre peatò ha de posar a prova la seva paciència i santa resignació.

Però si, com diuen, a totes les virtuts els arriba la seva recompensa, em sembla que ja ha arribat l'hora de premiar el pacient peatò. I això és el que es proposa fer l'Ajuntament amb aquesta reforma de can Comillas: obrir un pas porticat en els baixos d'aquest palau per facilitar el trànsit.

D'aquests pòrtics ja fa temps que se'n

Veiem, doncs, que en aquest nou projecte la circulació queda convenientment atesa. Tenim el mateix pas porticat en la cruïlla inferior del palau i hem enretirat la paret del jardí, evitant — per mitjà de l'espai de l'androna — el deficient acord entre els dos edificis. Respecte la part fisonòmica d'aquesta nova construcció observem, amb gust, que segueix els mateixos trets de l'obra del segle XVIII. La seva modernitat seguirà la mateixa ordenació establerta. L'actual bara-

Alçat i planta de la reforma projectada

gument format per l'església de Betlem i la casa que la comtessa de Moya va edificar a les darreries del segle XVIII. Tots els ciutadans que a més de ciutadans siguin peatons, en circular per l'estreta vorera de can Comillas, hauran passat per les mateixes inconveniències. Tots els ciutadans que des de la Portaferrixa es dirigeixen Rambla amunt sense baixar de la vorera s'han de situar en fila índia i procurar sortir-ne amb

parla. En el número 76 de MIRADOR (10 de juliol de 1930) vam publicar el projecte de l'arquitecte senyor Vilaseca amb l'esperança que es realitzaria tot seguit. Però el temps va anar passant i l'esperança es va anar esvaïnt sense que el ciutadà obtingués la merescuda recompensa. Però ara, sembla que va de debò i ben aviat començaran les obres.

El projecte que publiquem no és, però, exactament el mateix que el de l'any 1930. Són iguals quant al porticat que s'haurà d'obrir en la planta baixa de l'immoble, però del tot diferents en la part del jardí. Analitzem aquests projectes per veure quina solució pot ésser més convenient.

El problema — tal com s'havia plantejat a l'any 1930 — es podia resoldre de diverses maneres. Per exemple: deixar l'actual mur del jardí tal com està i fer els pòrtics només en els baixos del palau. Així es conservava intacte un dels encants d'aquesta paret: la nuesa de la seva superfície; però el pas porticat hauria estat insuficient. La reforma, gairebé, no valia la pena.

Una altra solució, que fou adoptada en el projecte de 1930, consistia a prolongar el pòrtic de l'edifici al llarg de l'actual paret del jardí. D'aquesta manera el trànsit tenia una major sortida, però el seguit d'obertures en aquest parament hauria malmès la seva expressivitat, la seva superfície uniforme.

Veiem, doncs, que si la primera solució afavoria l'amic de l'art vell estàtic, perjudicava l'amic de l'art urbanístic dinàmic; i la segona alegrava el dinàmic per enriquir l'estàtic.

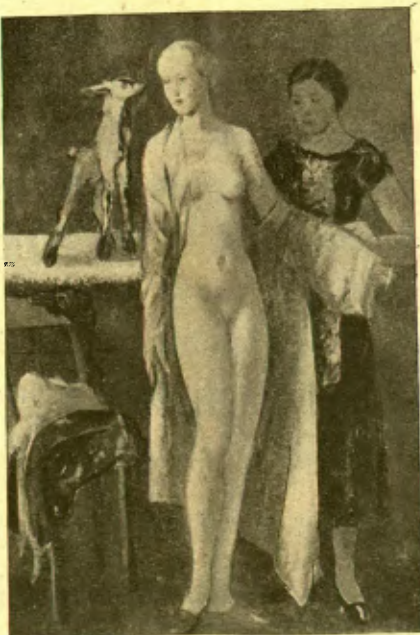
També podia haver estat una solució la de porticar, només, el palau i reular la paret del jardí a la mateixa alineació de la prolongació de les cases veïnes número 4, 6, etcètera, de la Rambla. D'aquesta manera respectàvem la fisonomia pròpia de la paret i el trànsit sortia del pòrtic sense canviar la direcció — vorera amunt — en un espai lliure. Però aquesta troballa, que de moment sembla que podria reconciliar els dos amics, presenta un greu inconvenient: el de l'acord entre la paret i el palau. Figureu-vos el mal efecte que faria l'acabament d'una paret de tanca de jardí en una façana lateral, a uns cinc metres de distància de la cantonada. La unió entre l'edifici i el jardí hauria quedat desarticulada.

Cap de les tres solucions no ens acaba de satisfer. Amb tot, quan l'any 1930 es parlava de realitzar el projecte amb la segona solució apuntada, des d'aquesta mateixa pàgina vaig propugnar-la perquè entenia, i entenc, que el més essencial és resoldre el greu problema de la circulació en aquell indret.

«Si alguna reserva haguessim de fer (escribia a l'any 1930, comentant el projecte d'Aleshores), seria sobre la possibilitat de concebre aquesta reforma amb un altre criteri urbanístic. Una altra solució és ben possible...»

Dons bé; en el projecte elaborat actualment tenim una altra manera de resoldre la qüestió. El porticat del palau subsisteix en la mateixa forma que l'anterior. A continuació d'aquest pòrtic seguirà un fragment de la barana actual damunt d'una obertura (B) i en la mateixa alineació. Aquesta obertura constituirà una androna entre el palau i el baix edifici que es projecta a continuació.

L'alineació d'aquest nou edifici s'enretirarà seguint la prolongació de les cases número 4, 6, etc., per així donar la suficient sortida al trànsit que vindrà del pas porticat.

Pruna — Pintura

sat l'art en pocs anys i que, per una raó d'un personalisme honorable, s'ha decidit a veure les coses pels seus ulls.

Així l'obra porta paral·lelament una revolució i una serenitat inaprehensibles, sobre les quals oneja la terminant definició prunesca.

Entre les obres exposades, frapa, per la seva raresa en els catàlegs de Pruna, un paisatge, excellent per cert, tot i no constituir el clou. Aquest es troba en les teles numerades de l'1 al 20, on sota el nom genèric de figures i composicions hi ha la gran gamma pictòrica de Pruna.

El nu ajagut i la tela número 6 són dues delícies completes, en les quals el pintor troba material per prodigar el vigor de la seva psicologia i aquella sensibilitat extraordinària que forma el valor més pronunciat del nostre gran pintor cosmopolita i proteic.

F. G.

na serà reproduïda en la part terminal. (D'aquesta barana, però — cal dir-ho tot — es perdrà una de les subtilitats més apreciades: la distribució simètricament desigual de la llargada dels seus trams.)

Aquest edifici, que substituirà l'actual paret del jardí i que, segons diuen, serà destinat a magatzems de venda al detall, adquirirà — arquitectònicament parlant — una certa categoria de construcció subalterna, anexas al palau. La convivència entre els dos edificis pot ésser un fet mentre es procuri conservar el petit edifici com un anex del gran, evitant, sobretot, que els possibles cartells anunciadors dels magatzems que s'hi instal·lin desvirtuïn l'ordenació de la façana.

Hem vist, amb sorpresa, l'aparició d'una nova obertura (A) en la façana del pavelló adossat a la casa veïna. Tenint en compte, solament, l'alçat del dibuix, sembla que el buit (A) queda justificat per correspondència amb el buit (B); dues obertures d'arc rebaixat enquadrent els buits adintelats, per una horitzontal. Però això només existeix en la projecció de l'alçat. En el natural, hem vist que el parament de les obertures rectangulars recula uns cinc metres en l'extrem (B), per tant s'alterarà la composició del conjunt. No crec, doncs, prou justificada aquesta nova obertura (A). Preferiria que es deixés intacta aquesta façana neo-clàssica del pavelló, perquè amb l'obertura perdria una bona part de la seva gràcia.

També em permeto insinuar i preguntar si fóra possible continuar la columnata superior del pavelló per damunt de la darrera cruïlla dels nous magatzems en direcció paral·lela a la façana de la Rambla. Perquè hem de tenir en compte que amb aquesta reforma, malauradament, ha de desaparèixer el jardí i és molt possible que des de la Rambla es vegi la part terminal de les cases que donen al carrer de Bot. Amb aquesta nova ala d'un pavelló semblant i perpendicular a l'actual — que podria acabar a l'androna esmentada — em sembla que milloraria el conjunt. És clar que donada la situació posterior d'aquesta nova columnata, des de la Rambla només es podria veure el fragment superior. Amb tot, sempre seria preferible a l'espectacle de les parets mitgeres de les cases posteriors. Aquesta solució la insinuo sense conèixer la planta de la nova construcció projectada. És possible, doncs, que hi hagués certes dificultats a elevar una nova ala del pavelló. Sols em permeto llançar la idea i desitjaria que fos amablement recollida.

Però no tot són flors i violes en el cas que debatam. Al costat dels guanys obtinguts per la reforma projectada de can Comillas, hem de constatar les possibles pèrdues. I una de les més sensibles és la desaparició de l'actual jardí. Aquesta pèrdua tots els barcelonins la sentirem en el fons del cor. Aquella magnífica magnòlia deixarà d'acompanyar-nos en el passeig de cada dia. Però per més sentimentals que ens vulguéssim posar, la raó ens aturaria. El bon criteri ens recorda la necessitat i la urgència d'aquesta reforma. Siguem, abans que tot, ciutadans conscients i oïem les nostres velleïtats romàntiques. I que el pobre peatò tingui, ben aviat, la merescuda recompensa.

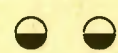
MÀRTIS GÍFREDÀ

LENDING ANGLIO AMERICAN LIBRARY
FONTANELLA, 10

M. PINTÓ

CAMISER

ESPECIALITAT EN LA MIDA :: CREACIONS EXCLUSIVES

RAMBLA DE LES FLORS, 18

TELÈFON 18334

MUSICA I RADIO

LA NOSTRA DISCOTECA

El triomf del virtuosisme: Paul Whiteman

Grand Canyon Suite: I. Amanecer. II. El desierto pintado. III. En el sendero. IV. Anochecer. V. Chaparrón (La Voz de su Amo, AF, 505-6-7-8).

Quan fa cosa d'alguns anys arribaren a Europa els discos de la *Rhapsodie in Blue*, el nom de Paul Whiteman i de la seva orquestra guanyaren immediatament una reputació gairebé mítica entre els amics de la música. Poc temps després arribà en persona. Tota la banda d'aquests joves músics amb llur cap i la seva obesitat i el seu semipitern somriure sota del seu famós i paradoxal bigoti, aconseguien omplir la major sala de les metròpolis europees. Un film del qual eren els protagonistes — *El Rei del Jazz* — els confirmà una popularitat definitiva. Avui els retrobem novament en una esplèndida col·lecció de discos, la *Grand Canyon Suite* que La Voz de su Amo acaba de llançar al mercat. Aquests discos tenen la virtut d'ofrir-nos quelcom de rar: una meravella única, que mereix tota la nostra aprovació i tot el nostre entusiasme. Tant de soroll — preguntarà algú — per una nova impressió d'un altre dels innombrables jazz que inunden el mercat? No és res d'això. A despit del seu origen, aquest gènere té una personalitat pròpia; una perfecció artística que li és peculiar.

No s'ha escrit encara la història del jazz. I és llàstima, perquè ens oferiria una munió de dates ben interessants. L'origen musical de la música primitiva dels negres en el jazz és molt dubtós. Però el que sembla demostrat — i una novella americana d'Edna Ferber, *Show-Boat*, ens n'ha dibuixat meravellosament l'atmosfera — és que abans de la gran guerra els músics negres aconseguien en els cabarets dels baixos fons americans un èxit fulminant cantant, interpretant i ballant d'una forma exaltada i al marge de tota conveniència de la moderna civilització. En efecte: aquests negres que descobriren novament als blancs el misteri del cos agitat, tingueren una intervenció decisiva en la formació de les diverses formes de jazz que s'escamparen tot seguit arreu, després de la guerra. Al mateix temps el tango era redescobert a l'Amèrica del Sud, i en ésser trasplantat, en 1910, tot al nostre continent, esclatà una veritable folia i totes les classes de la societat es veieren atacades per la febre de la dansa. L'exaltació psicològica de la post-guerra afavorí l'agitació ultrancera i l'erotisme accentuat d'aquestes danses. Però ben aviat la vida ordinària féu valer les seves prerrogatives, exigint ciutadans ben ordenats. El picament de peus, la contorsió dels cossos estretament units, les convulsions dels braços eren potser naturals en una cultura primitiva que permetia a la gent viure lliurement llur vida inferior. Però ni l'advocat modern que ve d'una sessió del tribunal, ni el metge que passa hores i hores al costat de la taula d'operacions tenien temps per exhibir llur extasi eròtic en una sala de ball. La dansa de societat d'avui dia ha perdut gairebé del tot les darreres restes de brutalitat, de sensualitat.

Ens ha restat, però, l'element musical d'aquella època: el ritme. La música europea, agonitzant després d'un llarg i — segons semblava — indeterminable període d'epigonalisme romàntic, es rejoyenia, es reconfortava amb la disciplina cruel del moviment rítmic i es prestava meravellosament a aquesta transfusió de sang a què se la sotmetia. Tot un sector decisiu de l'evolució musical del nostre temps — Stravinsky i Hindemith, Krenek i Weill, Honegger i Milhaud — no pot ésser comprès sense la influència essencial dels ritmes de jazz.

Però ultra aquest, hi ha encara un altre tret ben significatiu que els músics negres dels primers temps han transmès a l'orquestra moderna del jazz: és l'element d'improvisació virtuosa. Sabem prou bé com als pobles primitius els agrada d'interrompre llur cant amb crits excitants que semblen trencar el quadro determinant de la melodia. El cant flamenc, del qual parla-

rem ben aviat, n'ha conservat un xic l'estil. I fins a l'època de la música barroca, àdhuc en l'execució d'un concerto de Mozart, l'interpret tenia el dret, o millor dit, el deure, d'aplicar ornaments a la composició segons la seva pròpia fantasia. Els breaks en el jazz han restablert aquest bell costum que deixa lliure camp a la intervenció personal de l'executant. Car l'orquestra de jazz, al contrari de la gran orquestra simfònica, és el símbol musical d'una

Paul Whiteman i Gligli

institució democràtica: tothom és solista; tothom pot interpretar, a cada moment, el paper principal o subordinar-se als seus companys segons la necessitat del conjunt. Així veiem el trombó rivalitzar amb el violí i la celesta amb el baix clarinet.

Es precisament això el que exigeix a tots els minyons de l'orquestra Whiteman una qualitat extraordinària de virtuosisme. Cada un d'ells — i així ho són en realitat — ha d'ésser un mestre del seu instrument. Però aquest nou tipus de virtuosisme que ha estat creat precisament per l'orquestra de jazz, no té res a veure ja amb el virtuosisme que domina la sala de concerts. En llur virtuositat no hi ha res de màgia ni de suggestió. Llur virtuositat es deriva primordialment del vell ofici de músic, dels músics que eren veritables artesans, del tipus del Joan Sachs dels *Mestres Cantaires*. Aquests artesans de la música hi aportaven tota una sòlida tècnica i tota llur fantasia personal. Llur execució no té res de fascinant ni de sobrenatural. Quan fan oír el seu instrument no tenen altra ambició que la de realitzar la música d'una manera neta i clara. No hi ha cap execució predominant; tots es troben al mateix nivell, un nivell, però, ben elevat, un nivell de perfecció virtuosa.

Es això mateix el que ens produeix el plaer d'escoltar aquests nous discos de Whiteman i de la seva banda dels quals parlem. Es veritat que, com tota la música de jazz, la *Grand Canyon Suite* no aporta res de nou en els camps de l'harmonia i de la melodia. Tant en les parts líriques, que són veritables quadros simfònics, com el bell *Amanecer* o el *Desierto pintado*, llargues melodies a l'estil de Txaikowsky, es barregen amb el so fosforescent de l'orquestra straussiana. Però cal oír com totes aquestes peces han estat executades amb una precisió i una sonoritat encisadores. La força capital de la *Suite* és, indubtablement, el *Sendero*, quadro pintoresc d'una grandiositat plàstica, d'una polifonia rítmica altament refinada que ens porta immediatament tota una escena d'una expedició de mules, amb el cant malencònic dels traginers.

La impressió està al mateix nivell de perfecció que l'execució. El so del violí, dels timbals, de la celesta, els meravellosos matisos del trombó amb sordina i del baix clarinet són realitzats amb tota fidelitat en aquests discos. I la sonoritat del conjunt que aconsegueix el seu punt culminant en la verificació musical d'un aiguat en el *Chaparrón*, ultrapassa de molt l'eficàcia del meu modest portàtil.

OTTO MAYIER

Catalunya i la nova llei de radiodifusió

La publicació a la *Gaceta* del 28 de juny darrer de la redacció definitiva d'aquesta nova llei que estableix el servei nacional de radiodifusió, ens farà trencar els comentaris que veníem fent al projecte de llei presentat a les Corts a primers de febrer d'enguany. Apressem-nos a dir tot seguit que en la llei, per bé que és d'una gran amplitud com s'escala a una llei de bases i no hi ha un criteri ben definit, s'ha millorat de molt el primitiu projecte, del qual resta ja ben poca cosa.

Pel que a Catalunya respecta, malgrat que el Govern sembla tenir, per les circumstàncies d'actualitat, una deixadesa perjudicial al nostre interès no posant en vigor els acords de la Comissió Mixta, els preceptes del nou articulat donen una fonamentada esperança que ací, amb una mica d'oportunitat i sobretot si la Generalitat actua amb més activitat i eficàcia del que ho havia fet fins fa pocs mesos, es podrà anar a la consolidació d'una situació jurídica que permeti a les emissores actuals desenvolupar-se, amb plena seguretat que els esforços que esmercin en una bona actuació i les despeses destinades al millorament de les instal·lacions tindran una base definitiva. I diem això perquè, malgrat totes les reserves que continua fent la llei, de la mateixa manera que abans ho féu el projecte, a l'establiment de la propietat absoluta per part de l'Estat sobre les emissores que es construeixin d'acord amb la nova llei, en no concretar-se el nombre ni les característiques tècniques d'aquestes futures estacions, destinades a crear la xarxa espanyola, el fet és que únicament en l'article primer es determina l'establiment amb una o més emissores d'ona extracorta destinada a la radiodifusió extrapeninsular, puix en les altres gammes d'ona s'ha omès la famosa emissora de 100 Kw. d'ona llarga i s'estableix únicament la possibilitat de muntar les emissores que permetin els acords internacionals. Això d'una banda, i d'altra, en tractar de la consignació de la primera anualitat, es fixa en 1.944.000 pessetes per a satisfer les despeses de les primeres emissores, i com que ja es preveu que el servei així anirà per llarg, a l'article 4 es reconeix el funcionament de les actuals estacions en servei fins al límit de llurs concessions i per a quan finixin, que això serà en data propera, s'estableix la possibilitat d'un acord per a continuar l'emissió.

Això, traduït a la realitat, vol dir la continuació durant bastants temps del mateix sistema en general; però, pel que es refereix a Catalunya, es va aconseguir intercalar darrera l'article primer un segon paràgraf, en el qual hi ha la possibilitat que podrà correspondre a la regió autònoma l'execució d'aquests serveis, salvant sempre el dret de l'Estat a una coordinació entre totes les estacions. Tot seguit s'afegeix que l'Estat té la inspecció de tots els serveis, àdhuc dels que funcionin per compte de la Generalitat, i amb això ja tenim reconeguda la facultat de la Generalitat d'atorgar concessions.

Quan es parla després de l'explotació del servei, i millor de l'organització dels programes, i es preveu que pugui venir la concessió a favor d'una entitat nacional que organitzi les emissions, es parla d'una Junta Nacional que orientarà els programes de les emissores centrals, i per a les regionals s'haurà d'anar també a la creació d'altres Juntes amb la mateixa finalitat. Això també vol dir que no serà difícil trobar una solució que ens permeti moure'ns amb certa llibertat en aquest afer.

Hi ha unes altres consideracions de caràcter general, principalment pel que es refereix a les taxes que donaran rendiment al servei, i també dels altres mitjans de recaptació, com és la publicitat, de què, per tenir un interès per a tot el país, ens ocuparem en una altra crònica, junt amb altres extrems interessants de la llei.

J. G.

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

—Acabo de descobrir un nou Rembrandt.
—Has fet bé. Tots els altres que hi ha són tan vells...

(Dagens Nyheter, Estocolm)

—Papà, per què cau les coses?
—Per la llei de la gravetat.
—I què passava abans que aprofitessin aquesta llei?

(Everybody's Weekly, Londres)

—Ha estat víctima d'un error judicial.
—I ca, si l'han absolt.
—Ja és això el que et volia dir!

(Marianne, París)

Una vida agitada.
(The Humorist, Londres)

—No sé per què et compres mallots sense esquena, si t'estàs sempre ajeguda de panxa nlaire!

(Marianne, París)

—Ja m'ho pensava que aquesta maleïda roba acabaria reliscant-me!...

(Razze, Nova York)

Suscriviu-vos a MIRADOR

Corts Catalanes, 589 - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

Et Sr. _____

que viu a _____

carre: _____

n.º _____

es subscriu a MIRADOR

pel preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.

de _____

de 193 _____

Signatura

Gonçal Daura

CONTRACTISTA PICAPEDRER

TALLER:

Casanova, 240. - Tel. 73777

Executa els treballs de picapedrer, picat i repicat de pedra, de l'Hospital de la Santa Creu i de la Casa de Convalescència

Suministradors i executors de les obres de l'Hospital de la Santa Creu i Casa de Convalescència

E. F. ESCOFET i Cia

Executors dels paviments de mosaic a l'Estatge de l'Institut d'Estudis Catalans i Biblioteca de Catalunya

Ronda Universitat, 20 - BARCELONA

Construccions en Serralleria Artística i per a Obres

Pere Martí

Casa fundada l'any 1896

Executa els treballs de serralleria de la Casa de Convalescència i Hospital

Plaça Joanic, 3 (Gràcia)
Telèfon 70132

JOSEP SANS

FUSTERIA ARTISTICA I PER A OBRES

Executa els treballs de fusteria en les obres de reconstrucció de la

CASA DE CONVALESCENCIA i HOSPITAL DE LA SANTA CREU

Carrer Rogent, 76